

RENEWAL
SPRÁVA O SÚČASNOM STAVE
IMPLEMENTÁCIE EURÓPSKEHO
PROGRAMU VZDELÁVANIA DOSPELÝCH



RENEWAL
Regional Networking
for Adult Learning
in Europe



Návrh a konečná úprava:

Francesca Operti, Európska asociácia pre vzdelávanie dospelých
- v spolupráci s konzorciom RENEWAL

Koordinácia projektu:

Európska asociácia pre vzdelávanie dospelých, EAEA Rue de
l'Industrie 10, 1000 Brusel, Belgicko

Korektúry:

The Bridge - English Language Centre
<http://thebridge.sk/>

Dizajn a vydanie: Serena Gamba
www.serenagamba.com

© RENEWAL
Brusel, 2014



Lifelong
Learning

S podporou Programu celoživotného vzdelávania Európskej únie
- 538481-LLP-1-2013-1-BE-GRUNDTVIG-GAM

„Projekt vznikol s finančnou podporou Európskej komisie. Táto publikácia vyjadruje len názory autora a Komisia nemôže byť zodpovedná za akékoľvek použitie v nej obsiahnutých informácií.“



RENEWAL

Regional Networking
for Adult Learning
in Europe

Obsah

1. Úvod správy

I. Projekt Renewal	4
II. Obnovený program vzdelávania a jeho implementácia na národnej úrovni	5
III. Zámer správy a metodológia	5

2. Stredná a východná Európa

I. Úvod	8
II. Analýza jednotlivých štátov	10

3. Južná Európa

I. Úvod	18
II. Analýza jednotlivých štátov	20

4. Záver

I. Hlavné odkazy	28
II. Nasledujúce kroky	33

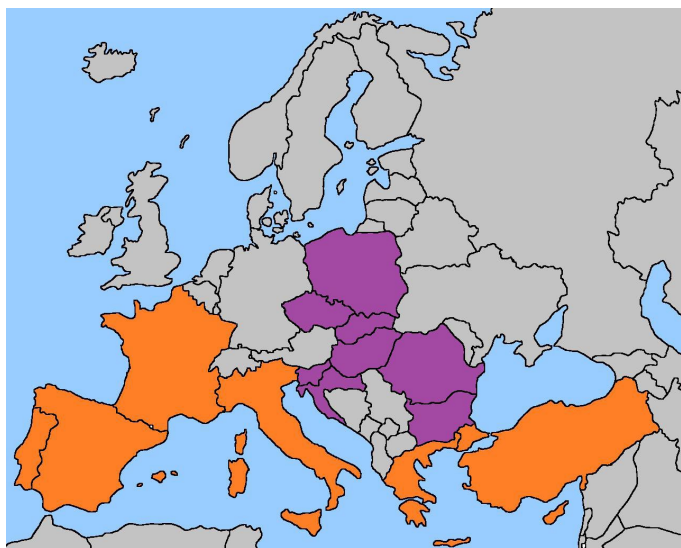
1. Úvod správy

I. PROJEKT RENEWAL

a. Ciele

Projekt RENEWAL má za cieľ posilniť európsky program vzdelávania dospelých v štátoch južného a stredovýchodného regiónu, a obzvlášť tam, kde majú nízku účasť vo VD a menej infraštruktúry.

Tento cieľ možno dosiahnuť tak, že od rôznych predstaviteľov a poskytovateľov VD v spomínaných dvoch regiónoch zozbierame ich pohľady a názory na túto koncepciu a jej dopad, a zároveň im bude poskytnutý priestor na diskusiu o najväčších výzvach a možnom rozvoji iniciatívy EÚ. Okrem toho, že projekt spustil túto diskusiu a vytvoril priestor pre výmenu skúseností a odborných znalostí medzi zúčastnenými stranami, zároveň uľahčuje a podporuje prenos inovácií a prispieva k zlepšeniu spolupráce občianskej spoločnosti v týchto dvoch regiónoch.



1: Štáty zahrnuté do projektu RENEWAL, farebne rozlíšené podľa regiónov.

b. Výsledky

Projekt priniesol nasledujúce výsledky:

- **Správa o súčasnom stave** implementácie programu vzdelávania dospelých v týchto dvoch regiónoch, ktorá obsahuje informácie o každom jednotlivom štáte, ktorého sa týka, a predbežnú analýzu najväčších výziev, rozvoja a problémov.
- **Dve regionálne stretnutia**, ktoré prispievajú k európskemu programu pomocou spätnej väzby k správe o súčasnom stave a koncipovaním odporúčaní pre budúce implementácie, ako aj posilňovaním zväzkov v rámci týchto dvoch regiónov prostredníctvom vytvorenia priestoru pre vzájomnú výmenu a sieťovú spoluprácu.
- **Dve správy zo stretnutí**, ktoré sú zhrnutím hlavných výsledkov regionálnych stretnutí a rozvíjajú konkrétne odkazy a odporúčania pre posilnenie programu v týchto dvoch regiónoch.

c. Konzorcium

RENEWAL má troch partnerov:

EAEA (koordinátor) – BE: EAEA, Európska asociácia pre vzdelávanie dospelých, je mimovládna európska organizácia zložená zo 123 členských organizácií zo 42 štátov, ktoré sa angažujú v oblasti vzdelávania dospelých. Hlavnou úlohou EAEA je podpora celoživotného vzdelávania na európskej úrovni a rozvoj praxe prostredníctvom projektov, publikácií a školení, ale aj poskytovanie informácií a služieb v oblasti vzdelávania dospelých.



EUROPEAN ASSOCIATION FOR THE EDUCATION OF ADULTS

KERIGMA – PT: Kerigma je inštitúcia pre inovácie a spoločenský rozvoj v Barcelos v Portugalsku. Ide o neziskovú organizáciu, ktorá má za cieľ podporovať inovácie, odbornú prípravu a spoločenský rozvoj regiónu a jeho obyvateľov prostredníctvom spoločenských a vzdelávacích aktivít.



AIVD – SK: Asociácia inštitúcií vzdelávania dospelých v Slovenskej republike (AIVD) je mimovládna, apolitická, nezisková, dobrovoľnícka organizácia. AIVD má v súčasnosti viac než 50 členov, medzi ktorých patria inštitúcie vzdelávania dospelých ako aj jednotlivci. Cieľom asociácie je posilniť vzájomnú výmenu poznatkov medzi jednotlivými členmi a podporiť ich spoločné záujmy v súlade s potrebami Slovenskej republiky.



d. Financovanie a podpora

Projekt je realizovaný za finančnej podpory Európskej komisie v rámci programu celoživotného vzdelávania.



II. OBNOVENÝ PROGRAM VZDELÁVANIA DOSPELÝCH A JEHO IMPLEMENTÁCIA NA NÁRODNEJ ÚROVNI

Uznesenie Rady o európskom programe vzdelávania dospelých¹, prijaté Radou pre vzdelávanie 28. novembra 2011, je zamerané na zvyšovanie účasti vo vzdelávaní dospelých každého druhu (formálne, neformálne a informálne) s cieľom získať nové pracovné zručnosti, aktívne občiansky pôsobiť, alebo prispieť k osobnému rozvoju a naplneniu. Zvláštna pozornosť je venovaná nekvalifikovaným a znevýhodneným dospelým so zameraním na rozvoj ich základných zručností, napríklad prostredníctvom poradenstva, validácie a prístupu k iniciatívam druhej šance².

Obnovený program vzdelávania dospelých vychádza z komunikácie o vzdelávaní dospelých (2006) a následného akčného plánu vzdelávania dospelých 2008–2010. Jeho prijatie má prispieť k stratégii Európy 2020 a obzvlášť k strategickému rámcu pre európsku spoluprácu v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy (ET 2020) z hľadiska vzdelávania dospelých.

Tento program podporuje štáty zapojené do programu celoživotného vzdelávania (PCV), aby vykonali konkrétne opatrenia pre zlepšenie, posilnenie a koordináciu politik vzdelávania dospelých³. Členské štáty boli vyzvané, aby vymenovali svojich národných koordinátorov pre implementáciu programu s cieľom uľahčiť spoluprácu s Európskou komisiou a ďalšími zúčastnenými subjektmi na národnej úrovni, ako sú sociálni partneri, podniky, príslušné mimovládne organizácie a organizácie občianskej spoločnosti. Národní koordinátori boli vyzvaní, aby predložili národné pracovné plány pre obdobie 2012-14, a bol im poskytnutý grant na vykonávanie príslušných činností.

S ohľadom na špecifické okolnosti v rámci jednotlivých členských štátov a v súlade s národnými prioritami, členské štáty boli vyzvané, aby sa sústredili na nasledujúce oblasti (prípadne aj s podporou Komisie):

- Vytvorenie skutočného celoživotného vzdelávania a mobility.
- Zlepšenie kvality a efektivity vzdelávania a odbornej prípravy.
- Podpora rovnosti, sociálnej súdržnosti a aktívneho občianstva prostredníctvom vzdelávania dospelých.
- Posilnenie kreativity, inovácií a vzdelávacieho prostredia dospelých.
- Zlepšenie vedomostí o vzdelávaní dospelých a monitorovanie sektora vzdelávania dospelých.

Na konci obdobia budú jednotliví národní koordinátori vyzvaní, aby zaslali správu o vykonaných činnostiach. Druhý mandát očakávame v roku 2015 a ďalší veľmi pravdepodobne v roku 2016.

III. ZÁMER SPRÁVY A METODOLÓGIA

a. Zámer

Nasledujúca správa prináša predbežnú analýzu hlavných výziev, rozvoja a problémov ohľadom implementácie programu v daných dvoch regiónoch s nižšou úrovňou rozvoja vzdelávania dospelých (južná Európa a stredná a východná Európa). Obsahuje prehľad o aktivitách v každom z príslušných štátov (4) a ako ich vníma občianska spoločnosť a poskytovatelia vzdelávania dospelých; zdôrazňuje výzvy a potreby poskytovateľov VD a občianskej spoločnosti v týchto dvoch regiónoch; a uvádza zoznam návrhov, ktoré by mohli byť použité pre budúce mandáty implementácie programu. Správa však nemá za cieľ poskytnúť podrobný a vyčerpávajúci opis toho, čo sa udialo na národnej úrovni v rámci programu, ale mala by byť vnímaná ako stručný prehľad stanovísk a návrhov niektorých členov EAEA a ďalších zainteresovaných strán ohľadom európskej stratégie.

Táto správa posluží ako základ pre diskusiu a výmenu názorov o tom, ako by mala napredovať iniciatíva Európskej komisie, aby posilnila vzdelávanie dospelých v daných dvoch regiónoch. Návrhy v tejto správe budú prezentované a prediskutované s národnými koordinátormi z príslušných štátov a Európskou komisiou v priebehu dvoch regionálnych stretnutí, ktoré sa budú konať v Bratislave 15. -16. októbra 2014 a v Lisabone 23. - 24. októbra 2014⁵.

b. Metodológia

Táto správa je vypracovaná na základe prieskumu (6), ktorý zabezpečila EAEA s podporou partnerov Kerigma a AIVD SR. Jej zámerom bolo ukázať, ako respondenti vnímajú program vzdelávania dospelých a aké sú ich názory na dopad na sektor vzdelávania dospelých v jednotlivých štátoch. Okrem toho mala správa za cieľ zistiť názory respondentov na súčasnú občiansku spoločnosť na národnej úrovni a ochotu zainteresovaných strán podporovať spoluprácu v rámci štátu a v daných dvoch regiónoch. Prieskum zahŕňal aj otázku o osvedčených postupoch s cieľom získať viac informácií o úspešných aktivitách vykonaných spoluúčastníkmi a podporovať transfer inovácií medzi poskytovateľmi.

Prieskum bol realizovaný s podporou softvéru Survey Monkey. Bol spustený 5. mája 2014 a oficiálne uzavretý 30. júna 2014. Konzorcium RENEWAL inzerovalo prieskum prostredníctvom on-line kanálov, osobných e-mailov a priamych kontaktov. V niektorých štátoch sme oslovili národných koordinátorov a / alebo agentúry, aby zviditeľnili prieskum v občianskej spoločnosti a medzi poskytovateľmi vzdelávania dospelých. Celkový počet respondentov presahoval 200. Len 129 z nich však prieskum ukončilo a potvrdilo. Hlavnou cieľovou skupinou boli členovia EAEA, ale vďaka tomu, že prieskum sa značne rozšíril, ukončilo ho aj mnoho ďalších poskytovateľov a predstaviteľov MVO (graf 1).

¹Uznesenie Rady 2011/C 372/01: Uznesenie o obnovenom európskom programe vzdelávania dospelých, Úradný vestník Európskej únie C372 z 20.12.2011

²Európska komisia, Grundtvig Kompendium 2012

³Európska komisia, Grundtvig Kompendium 2012

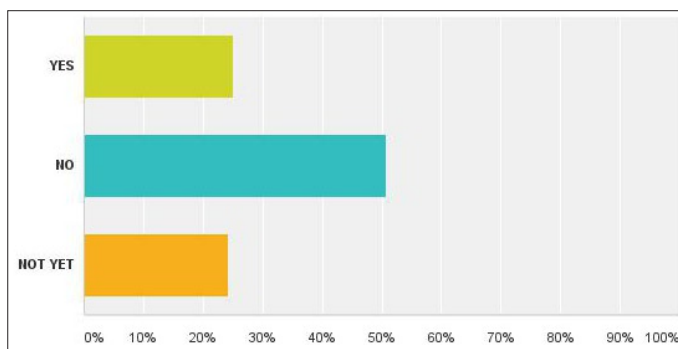
⁴Južná Európa: Portugalsko, Španielsko, Francúzsko, Taliansko, Grécko, Malta, Cyprus a Turecko, a stredná a východná Európa: Slovensko, Česká republika, Chorvátsko, Slovinsko, Maďarsko, Rumunsko, Bulharsko a Poľsko

⁵<http://www.eaea.org/en/projects/eaea-coordinated-projects/renewal/regional-meetings.html>

⁶Príloha 1

Q4 Ste členom EAEA?

Odpovedalo: 124 Neodpovedalo: 5

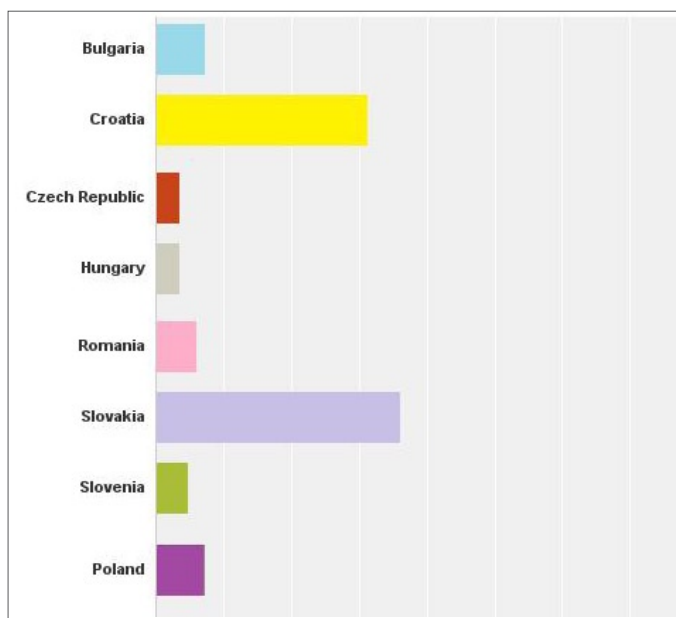


Graf 1: Percento členov EAEA v rámci respondentov

Rozloženie respondentov podľa jednotlivých krajín je nasledovné:

Q1 Z ktorého štátu ste?

Odpovedalo: 83 Neodpovedalo: 0

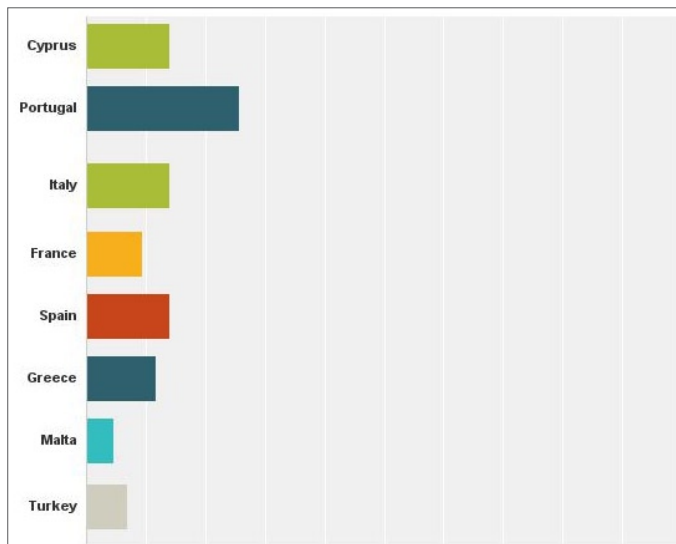


STREDNÁ A VYCHODNÁ EURÓPA

BULGARIA 6
BULHASKO 6
CHORVÁTSKO 25
ČESKÁ REPUBLIKA 2
MAĎARSKO 3
RUMUNSKO 5
POĽSKO 6
SLOVENSKO 29
SLOVINSKO 4

Q1 Z ktorého štátu ste?

Odpovedalo: 43 Neodpovedalo: 0



JUŽNÁ EURÓPA

CYPRUS 5
FRANCÚZSKO 4
GRÉCKO 6
TALIANSKO 6
MALTA 2
PORTUGALSKO 12
ŠPANIELSKO 6
TURECKO 3

Respondenti sú väčšinou poskytovatelia vzdelávania dospelých (štátni alebo súkromní), predstavitelia občianskej spoločnosti (MVO a asociácie na celoštátnej a regionálnej úrovni) a národných alebo regionálnych úradov a inštitúcií. Zapojilo sa aj niekoľko národných koordinátorov, ktorí sú buď členmi EAEA alebo v kontakte s EAEA prostredníctvom jej komunikačných kanálov.

Z každého štátu sme sa pýtali dvoch osôb (podľa možnosti) s cieľom získať hlbšie poznatky a lepšie porozumieť niektorým vyhláseniam. Opýtaní boli vyberaní najmä na základe toho, ako odpovedali na otázku o dostupnosti. Rozhovory boli vedené prostredníctvom Skype alebo telefonicky a jeden prostredníctvom e-mailu. Zoznam respondentov a opýtaných je uvedený v prílohe 2.

c. Osnova

Správa je zložená z troch častí, v prvej a druhej kapitole je uvedený prehľad odpovedí a poznatkov, ktoré konzorcium RENEWAL získalo v stredovýchodnej Európe a južnej Európe v uvedenom poradí. Tretia kapitola má za cieľ zhrnúť hlavné výsledky a návrhy vyplývajúce z predchádzajúcich dvoch kapitol.

Analýza každého štátu popisuje situáciu v oblasti vzdelávania dospelých, ako ju vnímajú respondenti prieskumu a opýtaní, ich výzvy a priority, problémy a potreby občianskej spoločnosti v štáte, prehľad názorov a návrhov respondentov ohľadom Európskeho programu vzdelávania dospelých a jeho implementácie, a úroveň záujmu medzi respondentmi v podporovaní spolupráce v rámci ich štátu a príslušných regiónov.

Správa nemá za cieľ poskytnúť podrobné informácie o implementácii v jednotlivých štátoch, ale možnosť pre poskytovateľov vzdelávania dospelých a zástupcov občianskej spoločnosti vyhodnotiť stratégiu z ich osobného hľadiska a predovšetkým priniesť návrhy do budúcnosti.

2. Stredná a východná Európa

I. ÚVOD

Konzorcium RENEWAL definuje stredovýchodnú Európu ako región nasledujúcich štátov: Slovensko, Česká republika, Maďarsko, Rumunsko, Bulharsko, Chorvátsko, Slovinsko a Poľsko.

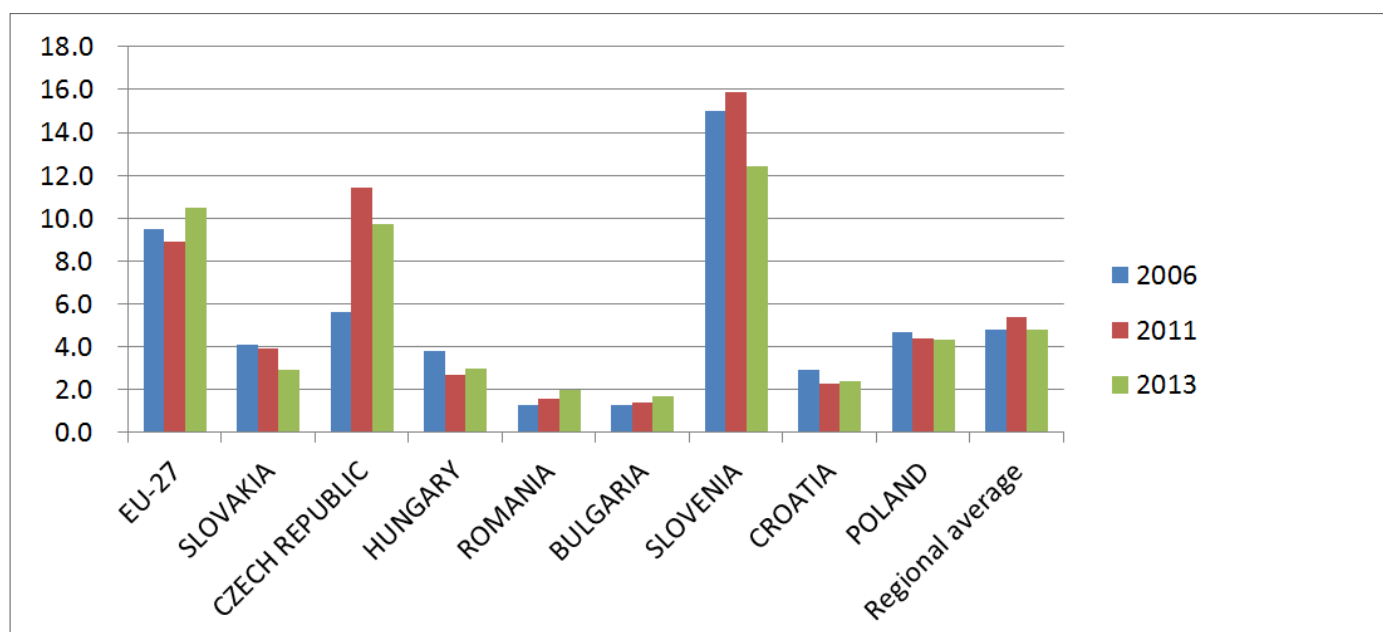
V tejto časti je uvedený prehľad hlavných údajov o sektore vzdelávania dospelých v regióne s cieľom objasniť názory respondentov na implementáciu programu a ich potreby na národnej úrovni. Neprinášame žiadnu ďalšiu analýzu, pretože cieľom správy nie je poskytnúť štúdiu situácie v jednotlivých štátoch, ale získať poznatky od poskytovateľov VD a občianskej spoločnosti⁷.

Prvý graf a tabuľka uvádzajú mieru účasti v jednotlivých štátoch od roku 2006 do 2013 a priemernú hodnotu v celom regióne za rovnaké obdobie.

Tabuľka 1: Celoživotné vzdelávanie, % populácie vo veku 25 až 64 s účasťou vo vzdelávaní a odbornej príprave⁸

	2006	2011	2013
ÉU 27	9.5	8.9	10.5
SLOVENSKO	4.1	3.9	2.9
ČESKÁ REPUBLIKA	5.6	11.4	9.7
MAĎARSKO	3.8	2.7	3
RUMUNSKO	1.3	1.6	2
BULHARSKO	1.3	1.4	1.7
SLOVINSKO	15	15.9	12.4
CHORVÁTSKO	2.9	2.3	2.4
POĽSKO	4.7	4.4	4.3
Regionálny priemer	4.8	5.4	4.8

Zdroj: Eurostat (online data code: trng_lfse_01)



⁷ Bližšie informácie ohľadom najnovšieho vývoja v oblasti vzdelávania dospelých v jednotlivých štátoch budú uvedené v správach EAEA z jednotlivých štátov, ktoré EAEA zverejní do konca roku 2014.

⁸ Celoživotné vzdelávanie sa vzťahuje na osoby vo veku 25 až 64 rokov, ktoré

uviedli, že absolvovali vzdelávanie alebo odbornú prípravu za posledné štyri týždne pred prieskumom (čitateľ). Menovateľ udáva celkovú populáciu rovnakej vekovej skupiny okrem tých, čo neodpovedali na otázku o účasti vo vzdelávaní a odbornej príprave. Hodnoty čitateľa aj menovateľa boli získané z prieskumu pracovných síl EÚ.

Nasledujúca tabuľka popisuje rozloženie neformálneho vzdelávania a odbornej prípravy podľa poskytovateľov a jednotlivých štátov v roku 2011.

Tabuľka 2: Poskytovatelia neformálneho vzdelávania a odbornej prípravy, 2011 (%)⁹

	Zamestnávateľ	Inštitúcia neformálneho vzdelávania a odbornej prípravy	Inštitúcia formálneho vzdelávania (7)	Komerčná inštitúcia, kde vzdelávanie a odborná príprava nie je hlavnou činnosťou (8)	Zamestnávateľská organizácia, obchodná komora (4)	Nekomerčná inštitúcia (napr. knižnica) (5)	Neziskové združenie (6)	Individuálne (7)	Odborový zväz (8)	Iné (9)
ÉU-27 (10)	32.0	17.7	9.8	10.9	3.2	5.7	5.9	5.1	1.0	4.9
Bulharsko	71.8	11.3	2.5	3.9	2.3	5.3	:	1.3	:	:
Česká republika	40.7	32.6	9.1	3.4	1.3	2.0	1.5	7.1	:	1.6
Chorvátsko (11)	22.0	24.2	15.6	12.8	5.0	:	3.3	:	:	7.7
Maďarsko	60.3	12.9	3.7	4.5	7.7	2.7	3.0	4.4	:	0.6
Poľsko	16.8	53.6	11.9	7.9	1.2	1.5	2.4	1.7	:	2.4
Rumunsko	39.9	35.4	13.6	2.4	:	:	:	:	:	:
Slovinsko	19.5	45.7	11.3	3.4	5.9	4.3	5.6	1.7	:	2.6
Slovensko	47.5	25.2	11.0	7.8	1.7	1.3	1.2	2.9	:	1.4
Regionálny priemer	39.8	30.1	9.8	5.8	3.6	2.9	2.8	3.2	:	2.7

Zdroj: Eurostat (online data code: trng_aes_170)

V poslednej tabuľke sú uvedené hlavné prekážky účasti v jednotlivých štátoch.

Tabuľka 3: Prekážky účasti vo vzdelávacích aktivitách a odbornej príprave, 2011 (10) (%)

	Zdravie alebo vek (2)	Veľká vzdialenosť	Nedostatok času z rodinných dôvodov	Chýbajúce prekvizity (4)	Finančné náklady	Nedostatok podpory od zamestnávateľa / verejného úradu	Nesúlad s rozvrhom práce	Nepotrebujem to v práci	Nepotrebujem to z osobných dôvodov	V ponuke ma nič nezaujalo (6)	Nemám prístup k počítaču alebo na internet (ďalškové štúdium) (6)
ÉU-27 (7)	8.5	6.1	20.9	4.2	13.2	8.0	18.0	50.0	14.6	8.6	1.6
Bulharsko	3.1	3.8	6.2	2.4	8.9	1.9	7.2	88.8	2.8	2.2	1.4
Česká republika	7.1	3.7	22.1	2.1	7.6	4.9	11.1	41.6	16.3	7.9	1.2
Chorvátsko (8)	13.4	32.1	55.5	18.4	60.6	21.0	35.0	:	:	:	:
Maďarsko	4.6	5.1	6.7	2.3	11.4	4.1	8.2	87.3	1.6	2.0	1.3
Poľsko	11.6	2.9	21.6	1.8	15.5	5.2	11.8	60.1	13.6	5.7	0.6
Rumunsko	7.5	28.1	30.9	12.9	52.5	30.0	34.7	91.3	19.2	6.0	10.4
Slovinsko	6.9	4.2	16.1	1.4	12.6	3.0	13.0	61.8	27.4	6.8	:
Slovensko	6.2	1.4	6.0	0.7	4.7	1.8	4.9	30.0	4.6	2.0	0.5
Regionálny priemer	7.3	9.9	19.8	5.0	20.1	8.6	15.3	65.8	11.3	4.7	2.4

Zdroj: Eurostat (online data code: trng_aes_170)

⁹ (1) Pozri internetový metadátoý súbor (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_SDDS/en/trng_aes_esms.htm).

(2) Bulharsko: nespoľahlivé.

(3) Rumunsko: nespoľahlivé.

(4) Bulharsko, Chorvátsko, Slovensko: nespoľahlivé.

(5) Slovensko: nespoľahlivé.

(6) Chorvátsko, Slovensko: nespoľahlivé.

(7) Bulharsko, Slovinsko: nespoľahlivé.

(8) Slovensko: nespoľahlivé.

(10) Odhady.

(11) 2007.

¹⁰(2) Chorvátsko: nespoľahlivé.

(4) Slovinsko, Slovensko: nespoľahlivé.

(5) Rumunsko: nespoľahlivé.

(6) Slovensko: nespoľahlivé.

(7) Odhady.

(8) 2007.

II. ANALÝZA JEDNOTLIVÝCH KRAJÍN

I. BULHARSKO

a) KONTEXT A PRIORITY POSKYTOVATEĽOV

Bulharsko poskytlo päť príspevkov: štyri z občianskej spoločnosti (Obchodná nadácia pre vzdelávanie, združenie Znanie, Fond pre záchranu budúcnosti, Asociácia inovatívnych komunitných centier); jeden z poradenskej sféry (Catro Bulgaria) a jeden zo Štátnej univerzity knihovníctva a informačných technológií. Žiaľ, pre rozhovor bola dostupná len jedna osoba: Gergana Andrea z Obchodnej nadácie pre vzdelávanie, člen EAEA.

Respondenti uvádzajú, že sektoru vzdelávania dospelých v Bulharsku sa nedarí dostatočne. Predovšetkým klesá všeobecná účasť: „Dôvodom je hlavne nízka motivácia a nedostatok zariadení starostlivosti pre zosúladenie rodinného a pracovného života,“ vysvetľuje predstaviteľ Fondu pre záchranu budúcnosti. Navyše, ľudia, ktorí potrebujú vzdelávanie najviac, nie sú na národnej úrovni adekvátne podporovaní, aby využívali dostupné vzdelávacie možnosti.

Ďalší respondent uvádza, že situácia vo vidieckych oblastiach je ešte horšia: „Možnosti vzdelávania sú prítomné najmä vo veľkých mestách a koncentrované v niektorých regiónoch.“

Poskytovatelia VD sú presvedčení, že ich pozícia nie je silná a nie sú ani dostatočne podporovaní zo strany štátu. Sektor VD je financovaný najmä prostredníctvom projektov, čo je neudržateľné a znamená prekážku pre plánovanie dlhodobej stratégie.

Podľa opýtaných je však najväčšou výzvou nedostatok uznania občianskej spoločnosti ako partnera v tejto oblasti: „To nám v súčasnosti zabraňuje, aby sme ponúkali verejnosti mnohé služby a núti nás konkurovať ďalším poskytovateľom vzdelávania.“

Ako priority vzdelávania dospelých, ktoré je nutné riešiť v krátkodobom horizonte, uvádzajú nasledovné:

- Udržateľnosť
- Zameranie na starších a ďalšie znevýhodnené skupiny v spoločnosti
- Základné zručnosti a hlavné kompetencie
- Zvyšovanie povedomia o význame kontinuálneho vzdelávania
- Uznávanie kompetencií a validácia neformálneho a informálneho štúdia

„Keď sa na vec pozrieme z historického hľadiska, ľudia u nás nie sú zvyknutí na koncepciu vzdelávania dospelých,“ uvádza opýtaná.

b) PROGRAM VZDELÁVANIA DOSPELÝCH A JEHO IMPLEMENTÁCIA

Traja zo šiestich respondentov uvádzajú, že sú oboznámení s európskou stratégiou. Dvaja z nich tvrdia, že sa o nej dozvedeli prostredníctvom on-line zdrojov a jeden priamo od národného koordinátora. Počet však klesne, keď spočítame tých respondentov, ktorí poznajú svojho národného koordinátora (dvaja zo šiestich) a tých, ktorí boli zapojení do implementácie programu vzdelávania dospelých na národnej úrovni (jeden zo šiestich).

V každom prípade, väčšina respondentov je presvedčená, že implementácia programu môže mať na sektor vzdelávania dospelých v Bulharsku pozitívny vplyv. Tí, ktorí boli s programom oboznámení, uvádzajú, že európsky program môže podporiť účasť a zvýšiť kvalitu sektora.

Opýtaná uvádza, že v roku 2014 bola pozvaná na konferenciu a celkovo bola so samotným podujatím spokojná. „Mala som však pocit, že sme ešte ďaleko od implementácie konkrétnych opatrení.“ Opýtaná ďalej hovorí: „Ak chceme veci skutočne

zlepšiť, musíme spustiť dialóg medzi rôznymi zainteresovanými stranami a vytvoriť plán efektívnej a účinnej implementácie politik, ktoré už máme na papieri.“

c) SPOLUPRÁCA

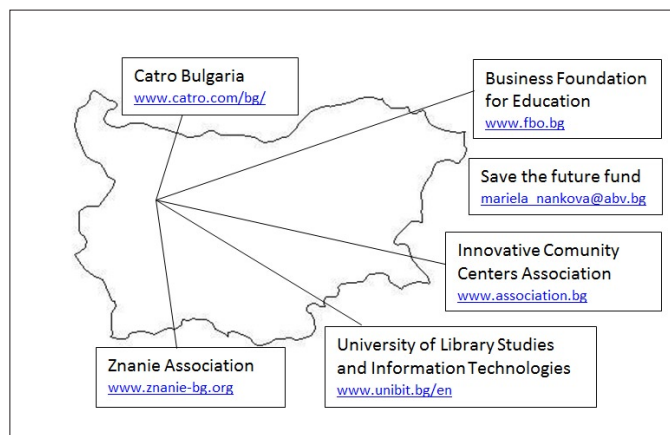
Respondenti sa vyjadrili, že nie sú spokojní so stavom centrálnej koordinácie občianskej spoločnosti a poskytovateľov vzdelávania dospelých. Niektorí z nich uvádzajú, že aj keď bude spolupráca existovať v rôznych formách na národnej aj medzinárodnej úrovni, táto fragmentácia pre ňu znamená problémy.

Všeobecne sa respondenti vyjadrujú pozitívne o podporovaní spolupráce v rámci štátu a daného regiónu.

„Myslím, že spolupráca s našimi susednými štátmi bude prínosom, keďže čelíme mnohým spoločným problémom a výzvam,“ hovorí opýtaná.

Navrhované témy tejto spolupráce sú nasledovné:

- Stratégie celoživotného vzdelávania, obzvlášť ako zvýšiť účasť a vytvoriť možnosti pre starších študentov
- Občianska účasť na rozhodovaní
- Rozvoj najchudobnejších regiónov
- Uznávanie kompetencií a validácia neformálneho a informálneho vzdelávania



II. CHORVÁTSKO

a) KONTEXT A PRIORITY POSKYTOVATEĽOV

Chorvátsko poskytlo dvadsaťpäť príspevkov. Spomedzi pätnástich analyzovaných odpovedí¹¹ väčšina prišla od inštitúcií VD, štvrtina od štátnych inštitúcií (ministerstvá a agentúry) a niekoľko z obchodnej poradenskej sféry.

Rozhovor poskytli Sonja Novak z Open University Osijek a Gordana Nikolic z Business school PAR. Ako najväčšiu výzvu pre sektor vzdelávania dospelých chorvátski respondenti vnímajú nedostatok jasnej vízie v sektore (ako aj v jednotlivých inštitúciách) a nízku úroveň podpory, ktorú poskytovatelia vzdelávania dospelých dostávajú na centrálnej úrovni (čo sa týka zjednodušenia postupov a poskytovania odbornej prípravy v rámci zamestnania).

Zástupcovia asociácií a poskytovateľov uvádzajú, že občianska spoločnosť nedostáva dostatočnú podporu, a nie je ani dostatočne podporujúca podľa štátnych inštitúcií a podnikateľského sektora. „Potrebujeme vyššiu angažovanosť občianskej spoločnosti, tá však nie je možná, pretože je neadekvátne financovaná a nedostatočne využívame fondy EÚ,“ vysvetľuje jeden z respondentov prieskumu.

Ako priority chorvátskeho sektora VD vnímajú nasledovné:

- Strategické plánovanie
- Kvalita
- Profesionalizácia personálu
- Spolupráca medzi sektormi a zamestnanosť
- Vyššia flexibilita s cieľom splniť potreby trhu práce

b) PROGRAM VZDELÁVANIA DOSPELÝCH A JEHO IMPLEMENTÁCIA

Dvanásť z pätnástich respondentov uviedlo, že sú oboznámení s programom. Sedem z pätnástich vie, kto je národný koordinátor v Chorvátsku. Je však dôležité brať do úvahy skutočnosť, že štyria z týchto siedmich respondentov sú zo štátnych inštitúcií, ktoré sa zaoberajú vzdelávaním a teda majú informácie priamo od zdroja. Pokiaľ ide o zapojenie do činností, šiesti uviedli, že je to ich prípad (spomedzi nich sú dvaja z vyššie uvedených štátnych inštitúcií). Veľká väčšina respondentov si myslí, že program je pre VD prospešný.

Podľa respondentov sú pozitívne aspekty iniciatívy stimulácia zmien vo vzdelávaní dospelých na národnej úrovni zohľadnením špecifických potrieb a okolností v rámci jednotlivých členských štátov, príležitosti k vytvoreniu systému spolupráce, vzájomnej výmeny skúseností a nápadov a možnosti organizovania koordinovaných činností v danej oblasti.

Návrhy pre budúce mandáty sú nasledovné:

- Viac komunikácie a podpory (t.j. prostredníctvom bulletinov, šírenia projektov, atď.)
- Zvýšená angažovanosť inštitúcií a poskytovateľov vzdelávania dospelých
- Dôraz na podporu rovnosti, sociálnej súdržnosti a aktívneho občianskeho postoja
- Zlepšenie kvality a efektivity
- Podpora vzdelávacích príležitostí a udržateľnosti inštitúcií vo vidieckych oblastiach a menších komunitách

c) SPOLUPRÁCA

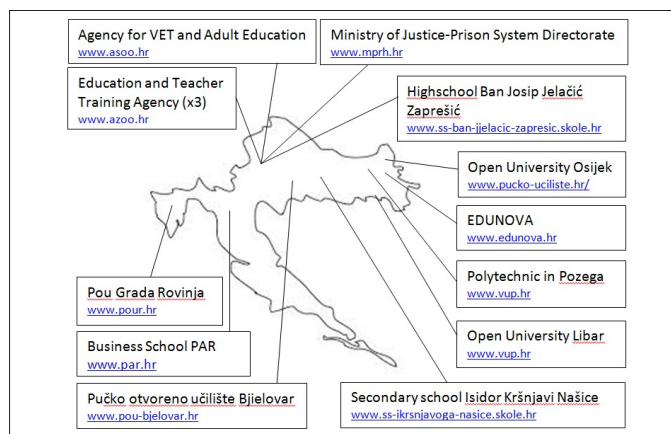
Spolupráca aj vzájomná výmena medzi poskytovateľmi a s občianskou spoločnosťou existujú na lokálnej úrovni (tzv. lokálne partnerstvá pre zamestnanosť, ktoré spájajú verejné inštitúcie, MVO, sociálne služby, atď.), podľa vyjadrení respondentov však nefungujú veľmi účinne. Z tohto hľadiska si situácia vyžaduje viac podpory a impulzov z centrálnej úrovne.

Pokiaľ hovoríme výlučne o vzdelávaní dospelých, respondenti uvádzajú, že poskytovatelia sú nútení venovať sa viac určitým formám konkurencie než spolupráci. Respondenti sa však všeobecne zhodujú na možných prínosoch a zlepšení situácie. Čo sa týka spolupráce v rámci regiónu, predstaviteľka Open University v Osijeku a niekoľko ďalších respondentov uvádzajú, že možnosť dozvedieť sa niečo viac o situácii vzdelávania dospelých a skúsenostiach v susedných štátoch je pre nich veľmi zaujímavá.

Navrhované témy tejto spolupráce sú nasledovné:

- Stratégie celoživotného vzdelávania pre občiansku spoločnosť
- Lokálne ekonomické stratégie a stratégie zamestnanosti (najmä čo sa týka mladých ľudí, ktorí neštudujú, nie sú zamestnaní, ani sa odborne nepripravujú (tzv. „NEET“) a osôb ohrozených nezamestnanosťou)
- Ako zatriktívniť vzdelávanie dospelých a zvýšiť účasť
- Štandardizované postupy na národnej úrovni pre implementáciu kvalitných vzdelávacích programov zameraných na potreby jednotlivcov.

Vzhľadom na nedostatok informácií o politikách a príležitostiach na výmenu metodológií, existuje tu potreba určitého druhu európskej podpory.



¹¹ Keďže maximálny počet príspevkov za jeden štát bol stanovený na pätnásť, desať z nich, ktoré sme považovali za najmenej úplné, táto správa neberie do úvahy.

III. ČESKÁ REPUBLIKA

a) KONTEXT A PRIORITY POSKYTOVATEĽOV

Z Českej republiky sme dostali dva príspevky, jeden od Eriky Konupčíkovej z Asociácie inštitúcií vzdelávania dospelých ČR (AIVD ČR) a druhý od Miroslavy Dvořákové z Karlovej univerzity v Prahe.

Rozhovor poskytla predstaviteľka AIVD ČR.

Predstaviteľka občianskej spoločnosti uviedla, že najväčšou výzvou pre sektor vzdelávania dospelých je nedostatočná udržateľnosť poskytovateľov VD a občianskej spoločnosti. Uznáva morálnu podporu štátu, ale vidí nedostatok vo finančnej podpore. Hlavný príjem v sektore VD je založený na európskych fondoch, ktoré nie je vždy jednoduché získať a spravovať.

Ako priority pre sektor VD navrhujú nasledovné:

- Zabezpečenie kvality
- Vzdelávanie v riadení s ohľadom na vek, schopnosti a potenciál pracovníkov (tzv. „age management“)

b) PROGRAM VZDELÁVANIA DOSPELÝCH A JEHO IMPLEMENTÁCIA

Jedna z dvoch respondentiek bola oboznámená s implementáciou európskeho programu. Uvádza, že sa o ňom dozvedela z Českej národnej agentúry.

Ani jedna z respondentiek však nevie, kto je ich národný koordinátor, a nebola ani informovaná či zapojená do aktivít programu vzdelávania dospelých.

Z toho dôvodu sa respondentky nedokážu jasne vyjadriť o možných pozitívnych alebo negatívnych dopadoch programu.

Predstaviteľka AIVD uvádza, že všetko, čo sa urobí pre podporu a pomoc sektoru vzdelávania dospelých, sa cení, ale nezapojenie do procesu považuje za stratu pre obe strany. „Platí to najmä v prípade, ak berieme do úvahy problémy, ktorým musí sektor v tomto štáte čeliť,“ dodáva.

c) SPOLUPRÁCA

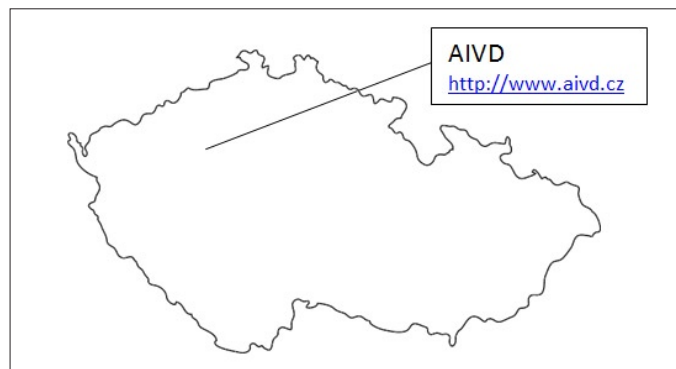
Predstaviteľku AIVD ČR zaujíma podpora spolupráce v rámci štátu a regiónu stredovýchodnej Európy.

Pre možnú spoluprácu na oboch úrovniach boli navrhnuté nasledovné témy:

- Zabezpečenie kvality
- Vzdelávanie v riadení s ohľadom na vek, schopnosti a potenciál pracovníkov (tzv. „age management“)

„České potreby sú aj potrebami regiónu, bolo by zaujímavé hlbšie sa zaoberať týmito témami spolu s kolegami zo susedných štátov,“ uvádza.

Ďalej navrhuje viac sa zaoberať témou „základných zručností“, ktorá sa v stredovýchodnej Európe javí byť značne ignorovaná.



IV. MAĎARSKO

a) KONTEXT A PRIORITY POSKYTOVATEĽOV

Z Maďarska prišli tri príspevky, jeden poskytol Janos Szigeti Toth z Hungarian Folk High School Society (HFHSS), druhý Balazs Nemeth, z Univerzity v Pecs, a tretí Lidia Vinczéné Fekete z Centra pre rozvoj vzdelávania.

Rozhovor poskytli dvaja respondenti, ktorí sú zároveň členmi EAEA.

Za hlavné výzvy pre sektor vzdelávania dospelých považujú segmentáciu politik vzdelávania v rámci štátnych inštitúcií a pokles významu, aký zažíva neformálne vzdelávanie v prospech odborného vzdelávania a prípravy – čiastočne je to dôsledkom krízy, nie však celkovo.

„Hlavným problémom v Maďarsku je, že vzdelávanie dospelých spadá pod kompetenciu ministerstva hospodárstva. Takéto spojenie so zamestnávateľským sektorom značne oslabuje neformálne vzdelávanie v porovnaní s odborným vzdelávaním,“ uvádza jeden z opýtaných.

Všetci traja uvádzajú, že občianska spoločnosť v Maďarsku nie je dostatočne silná. Predovšetkým trpí nedostatkom uznania a podpory na národnej úrovni a navyše je založená na neistom a nedostatočnom financovaní.

Predstaviteľ HFHSS uvádza: „Občianska spoločnosť v Maďarsku je aktívna, ale pre nedostatok podpory jej činnosť nemôže byť systematická.“

Pre zlepšenie situácie jeden z maďarských respondentov navrhuje vytvoriť národné platformy zložené z poskytovateľov VD, národných agentúr a výskumných ústavov, ktoré by mohli monitorovať a vplývať na implementáciu politik vzdelávania dospelých v rámci štátu.

Priority sektoru VD v Maďarsku sú nasledovné:

- Regionálne rozdiely a priepastný rozdiel medzi vidieckymi a priemyselnými oblasťami
- Mládež (nezamestnanosť, zanechanie štúdia)
- Starší študenti

→ Nasledujúce tri body možno zaradiť do základných zručností (PIAAC)

- Občianska výchova
- Kvalita
- Zvyšovanie účasti a povedomia

„Demokratické občianstvo je v tejto kritickej situácii, akú zažíva Maďarsko aj celá Európska únia, veľmi relevantná téma,“ uvádza jeden z opýtaných.

b) PROGRAM VZDELÁVANIA DOSPELÝCH A JEHO IMPLEMENTÁCIA

Všetci respondenti sú oboznámení s programom vzdelávania dospelých. Ľudia sa o ňom mohli dozvedieť vďaka EAEA a prostredníctvom webových stránok európskych inštitúcií.

Jeden z troch respondentov pozná národného koordinátora a bol zapojený do aktivít programu. Hlavne predstaviteľ HFHSS v Maďarsku hovorí o nedostatku komunikácie medzi orgánmi zodpovednými za program a zástupcami občianskej spoločnosti. Respondenti by uvítali viac prístupu smerom zdola nahor, pretože tak možno podporiť angažovanosť komunít a zvýšiť účinnosť opatrení.

Napriek tomu sú všetci respondenti presvedčení o prínose programu pre ich krajinu.

Čo sa týka návrhov do budúcnosti, respondenti uvádzajú účinnejšiu podporu a presadzovanie verejných diskusií na národnej úrovni – prostredníctvom tradičných kanálov a sociálnych médií – a fór na lokálnej úrovni. „Študenti by tiež mali byť zapojení do aktivít programu a vďaka tomu pochopiť

prínos vzdelávania,“ odporúča zástupca HFHSS.

Ďalší respondent podotýka: „Pri plánovaní jednotlivých krokov implementácie je nutné venovať zvláštnu pozornosť potrebám občianskej spoločnosti.“

c) SPOLUPRÁCA

Spolupráca v rámci občianskej spoločnosti a medzi ňou a poskytovateľmi VD v Maďarsku neexistuje. Všetci respondenti však uvádzajú, že podpora takejto spolupráce v ich štáte a jej presadzovanie v rámci regiónu stredovýchodnej Európy môže byť pre sektor VD prospešná, obzvlášť pre príslušné asociácie alebo inštitúcie.

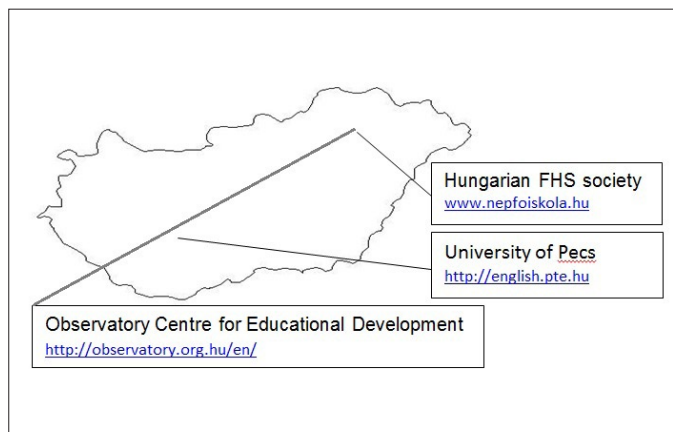
Navrhované témy pre spoluprácu na národnej úrovni sú nasledovné:

- Transparentnosť
- Udržateľnosť občianskej spoločnosti
- Zapojenie do tvorby politík.

Čo sa týka spolupráce v rámci regiónu, pre respondentov sú zaujímavé nasledujúce témy:

- Demokratické občianstvo
- Kampane pre zvyšovanie povedomia a týždne celoživotného vzdelávania
- Priepastné rozdiely medzi vidieckymi a priemyselnými oblasťami

Jeden z opýtaných by uvítal väčší dôraz prostredníctvom podpory na európskej úrovni na dôležitosť VD a jeho individuálne a spoločenské prínosy.



a) KONTEXT A PRIORITY POSKYTOVATEĽOV

Z Poľska prišlo šesť príspevkov. Sú od rôznych súkromných a verejných zainteresovaných strán, ktoré sa zaoberajú vzdelávaním dospelých buď priamo, alebo sú zapojené do projektov Grundtvig: Centrum kompetencií 36.6, Vzdelávacie centrum medzigeneračnej integrácie HIPOKAMP, Ústav pre udržateľné technológie (člen EAEA), Max tool, Mine of Art Association; a Asociácia školiteľov MVO.

Rozhovor poskytla predstaviteľka HIPOKAMP, ktorá sa v centre pre dospelých so špecializáciou na starších študentov venuje andragogike.

Ako hlavnú výzvu uvádza nedostatok uznania hodnoty práce poskytovateľov vzdelávania dospelých: „Spoločnosť a tvorcovia politík nie vždy chápu, že naše aktivity majú kľúčový pozitívny vplyv na blaho a tým aj budúcnosť komunity.“

Ďalší ako problém uvádza konkurenciu s podnikateľským sektorom, ktorý ponúka veľké množstvo vzdelávacích príležitostí pre dospelých s príliš úzkym zameraním na zamestnateľnosť.

Vzhľadom na neúplnosť mnohých odpovedí nebolo možné zistiť, ako funguje občianska spoločnosť v Poľsku a aké sú jej potreby. Dvaja respondenti uvádzajú, že existujú formy podpory pre občiansku spoločnosť (jeden z nich odkazuje najmä na podporu na úrovni EÚ). Považujú ich však za nedostatočné a príliš byrokraticky náročné.

Ďalej hovoria o nedostatku organizácie a spolupráce. Opýtaná by uvítala viac finančnej podpory, obzvlášť pre iniciatívy zdola, keďže podľa nej práve tieto ako jediné dokážu osloviť konkrétne skupiny s najvyššou potrebou vzdelávania v spoločnosti.

Priority pre sektor VD v Poľsku sú nasledovné:

- Zvyšovanie povedomia o prínosoch vzdelávania dospelých pre riešenie demografického vývoja
- Kvalita
- Profesionálnosť pracovníkov a školiteľov

b) PROGRAM VZDELÁVANIA DOSPELÝCH A JEHO IMPLEMENTÁCIA

Všetci šiesti respondenti uviedli, že sú oboznámení s programom vzdelávania dospelých. Takmer všetci sa o ňom dozvedeli nezávisle prostredníctvom nepriamych zdrojov, člen EAEA prostredníctvom informačného materiálu EAEA.

Troja z nich vedie, kto je národný koordinátor v Poľsku a jeden z nich uvádza, že bol zapojený do činností v rámci implementácie. Polovica respondentov uvádza, že táto iniciatíva znamená prínos pre vzdelávanie dospelých v Poľsku.

Za silné stránky tejto iniciatívy respondenti považujú posilňovanie významu celoživotného vzdelávania, stanovenie jasných priorít celoživotného vzdelávania, ktoré majú byť implementované na národnej úrovni, možnosť vzájomnej výmeny poznatkov a osvedčených postupov medzi zainteresovanými stranami, ako aj zvyšovanie kvality sektora. Návrhy pre budúce mandáty sú nasledovné:

- Viac podpory pre iniciatívu
- Viac transparentnosti v procese plánovania a implementácie
- Viac angažovanosti občianskej spoločnosti a odborníkov / poskytovateľov VD

„Veľmi potrebujeme niekoho, kto bude prinášať nápady, a lepšiu spoluprácu medzi zainteresovanými stranami.“

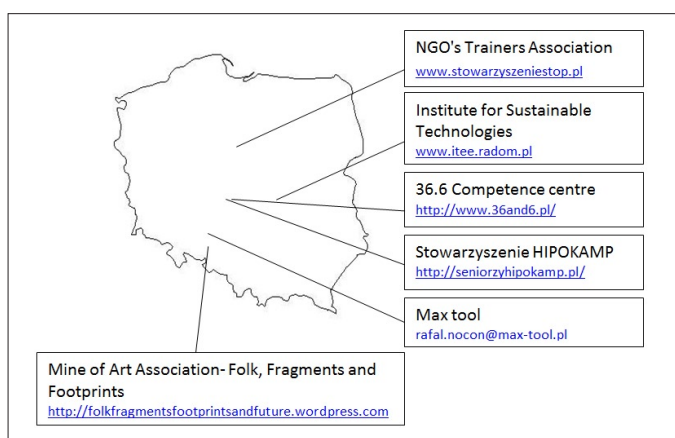
c) SPOLUPRÁCA

Poľsko je jediným štátom, kde spoluprácu s občianskou spoločnosťou a v rámci nej zjavne nepovažujú za zaujímavú. Uvádza to polovica respondentov, zatiaľ čo druhá polovica hovorí, že si nie je istá užitočnosťou tejto spolupráce. Opýtaná však uvádza: „Sme v kontakte a spolupracujeme so štátmi západnej Európy, ale spolupráca s kolegami v tomto regióne by mohla byť veľmi užitočná ohľadom tvorby riešení, ktoré sú pre nás vhodnejšie.“

Témy navrhnuté pre túto spoluprácu sú nasledovné:

- Partnerstvo a profesionálny dialóg
- Tzv. „age management“ a možnosti pre starších študentov
- Uznávanie neformálneho a informálneho vzdelávania.

Na európskej úrovni je potrebné podporovať lepšiu vzájomnú výmenu informácií a osvedčených postupov a viac politickej podpory pri obhajovaní významu sektoru.



VI. RUMUNSKO

a) KONTEXT A PRIORITY POSKYTOVATEĽOV

Rumunsko poskytlo päť príspevkov od nasledujúcich respondentov: Maria Toia z IREA, rumunského inštitútu vzdelávania dospelých, Carmen Corlateanu z Casa Corpuli Didactic Neamt, Mariana Matache z Asociatia EUROED, Constantin-Mircea Corlateanu z ISJ NEAMT, školského inšpektorátu v Neamt, a Gabriel Dobrescu z Asociatia pentru educatie si Dezvoltare Durabila.

Rozhovor poskytli prvé dve uvedené respondentky.

Podľa predstaviteľky IREA je hlavnou výzvou pre sektor vzdelávania dospelých nedostatok povedomia o dôležitosti celoživotného vzdelávania pre širokú verejnosť medzi profesionálmi a tvorcami politik: „Potrebujeme vytvoriť novú kultúru, a to nie je jednoduchá úloha.“

Podľa respondentov je občianska spoločnosť v Rumunsku neudržateľná a dostáva málo podpory na národnej úrovni. Občianska spoločnosť je financovaná prostredníctvom rôznych projektov a programov, väčšinou európskych, tie sú však neisté a nedostatočné. V tomto ohľade respondenti poukazujú na fragmentáciu kompetencií medzi štátnymi inštitúciami, ktorá spôsobuje zmätok v sektore a zabraňuje komplexnej a koherentnej stratégii vzdelávania dospelých. Navyše, občianska spoločnosť trpí nedostatkom uznania na národnej úrovni, čo má za následok aj nedostatočnú účasť na procese tvorby politiky.

„Občianska spoločnosť a tvorcovia politik by mali nielen spolupracovať, ale zároveň byť partnermi vo vzdelávaní dospelých, malo by byť jasné, že účel našej práce je rovnaký,“ uvádza jedna z opýtaných.

Opýtané uvádzajú nasledovné priority, ktoré by mali byť riešené v krátkodobom horizonte:

- Základné zručnosti
- Zabezpečenie kvality
- Odborná príprava školiteľov
- Vzdelávacie príležitosti pre znevýhodnené skupiny (najmä vo vidieckych oblastiach).

Čo sa týka posledného vyššie uvedeného bodu, predstaviteľka IREA uvádza: „Právny rámec pre tvorbu centier celoživotného vzdelávania v týchto oblastiach existuje (regionálny zákon z roku 2011). Iniciatíva však musí prísť od miestnych úradov, a zatiaľ o žiadnom takom vytvorenom centre neviem.“

b) PROGRAM VZDELÁVANIA DOSPELÝCH A JEHO IMPLEMENTÁCIA

Štyria z piatich respondentov uvádzajú, že boli oboznámení s programom a dvaja z nich (EUROED a IREA) vedia, kto je ich národný koordinátor. Respondentka z IREA sa zúčastnila konferencie, ale okrem nej sa nikto ďalší z respondentov nezapojil do žiadnej činnosti organizovanej v rámci implementácie programu.

Čo sa týka potenciálu, ktorý má táto iniciatíva, dve respondentky oboznámené s implementáciou programu poskytli značne rozdielne vyjadrenia: jedna považuje iniciatívu za prospešnú, pretože zvyšuje účinnosť politiky v oblasti vzdelávania dospelých, zvyšuje povedomie o vzdelávacích príležitostiach a má dosah na špecifické cieľové skupiny (osoby s nízkou kvalifikáciou, seniori a zamestnanci). Druhá respondentka sa však nevie k tejto otázke jasne vyjadriť, pretože podľa nej zatiaľ nebolo realizované dostatočné množstvo krokov, na základe ktorých by mohla hodnotiť.

Čo sa týka návrhov pre budúce mandáty, naši rumunskí kolegovia uvádzajú lepšiu komunikáciu medzi národným koordinátorom

a sektorom VD a vyššiu angažovanosť občianskej spoločnosti vo fáze plánovania ako aj implementácie. „Pravdepodobne by pomohlo, keby Európska komisia povinne nariadila národnému koordinátorovi spoluprácu s MVO a inými organizáciami, ktoré sa zaoberajú vzdelávaním dospelých,“ navrhuje jedna z opýtaných.

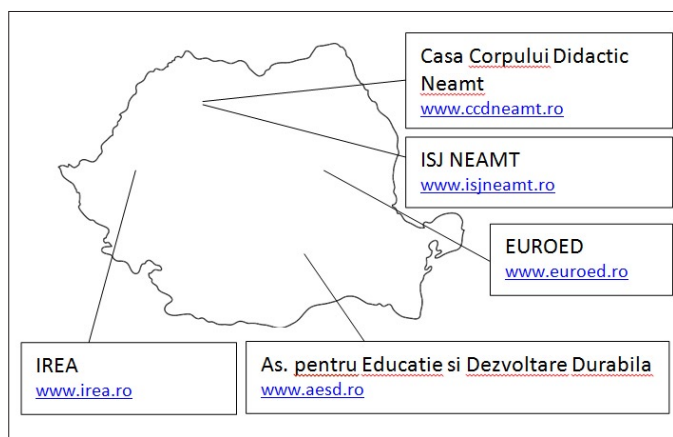
c) SPOLUPRÁCA

Viac než polovica kolegov z Rumunska uvádza, že ich zaujíma zlepšenie spolupráce občianskej spoločnosti v rámci štátu a regiónu, zatiaľ čo dvaja respondenti vyjadrili pochybnosti o užitočnosti takejto spolupráce.

Čo sa týka regionálnej spolupráce, respondentka z IREA hovorí: „Je dôležité si uvedomiť, že niektoré výzvy sú zároveň regionálne a odrážajú sa na ekonomickom rozvoji celého regiónu.“

Pre túto spoluprácu respondenti navrhujú nasledovné témy:

- Partnerstvo vo vzdelávaní dospelých
- Zapojenie občianskej spoločnosti do procesu tvorby politiky
- Zabezpečenie kvality
- Základné zručnosti
- Diverzifikácia a personalizácia vzdelávacích príležitostí



a) KONTEXT A PRIORITY POSKYTOVATEĽOV

Zo Slovenska sme dostali dvadsať deväť príspevkov: sedem od vzdelávacej občianskej spoločnosti, deväť od poskytovateľov vzdelávania dospelých a štyri od štátnych a regionálnych inštitúcií¹².

Rozhovor poskytli dvaja respondenti: Klaudius Silhar z AIVD SR a Peter Szovics z IBE NBS n.o.

Obaja opýtaní uviedli, že hlavnou výzvou pre sektor VD na Slovensku je nedostatok uznania vzdelávania dospelých medzi tvorcami politiky a širokou verejnosťou. Okrem toho sú presvedčení, že sektor VD nie je udržateľný a chýba mu stratégia na národnej úrovni.

Podľa respondentov prieskumu nemá občianska spoločnosť na Slovensku dostatočnú podporu. Financovanie je realizované zväčša prostredníctvom projektov, a teda je nedostatočné a neisté. Niektorí respondenti uvádzajú, že väčšina podpory VD nepochádza zvnútra, ale je poskytovaná z medzinárodných zdrojov (najmä fondy EÚ v rámci predchádzajúceho programu celoživotného vzdelávania). Zástupcovia poskytovateľov VD však uvádzajú, že sú spokojní s podporou ich každodennej práce, ktorú dostávajú od občianskej spoločnosti.

Taktiež navrhujú väčšiu angažovanosť občianskej spoločnosti v lokálnych a regionálnych aktivitách organizovaných inými vzdelávacími sektormi alebo tvorcami politiky. Jeden respondent uvádza, že čím ste menší a čím ďalej od priemyselnej oblasti sa nachádzate, tým máte menej príležitostí na rozvíjanie svojich aktivít.

Čo sa týka krátkodobého hľadiska, respondenti odporúčajú zaoberať sa nasledujúcimi prioritami:

- Jasnejšie zdefinovanie vzdelávania dospelých
- Zvyšovanie povedomia a uznania dôležitosti vzdelávania dospelých
- Otvorenosť a transparentnosť
- Kvalifikácia a uznávanie výsledkov vzdelávania
- Vzdelávacie príležitosti pre seniorov a tzv. „age management“

„Ak poskytovatelia VD a občianska spoločnosť nebudú mať finančný nástroj na povzbudenie ľudí k účasti vo vzdelávaní dospelých, účasť na Slovensku ostane naďalej nízka obzvlášť v rámci skupín, ktoré vzdelávanie potrebujú najviac (nezamestnaní, znevýhodnené skupiny, atď.),“ upozorňuje zástupca AIVD.

b) PROGRAM VZDELÁVANIA DOSPELÝCH A JEHO IMPLEMENTÁCIA

Pätnásť z dvadsiatich respondentov tvrdí, že boli oboznámení s programom vzdelávania dospelých. Dvanásť z dvadsiatich respondentov uvádza, že vedia, kto je ich národný koordinátor a jedenásť uvádza, že boli zapojení do iniciatív programu. Hlavné asociácie v občianskej spoločnosti (AIVD SR a Asociácia univerzít tretieho veku na Slovensku) neboli zapojené do procesu implementácie.

Väčšina respondentov je presvedčená o pozitívnom prínose programu. Dvaja respondenti však uviedli, že program nie je pre

¹² Na základe stanovenia interného pravidla sme brali do úvahy len dvadsať odpovedí.

Slovensko prospešný a šiesti si nie sú istí jeho prospešnosťou (nerozhodní).

Za silné stránky iniciatívy respondenti považujú zvýšenie povedomia o vzdelávaní dospelých v Európe, zvýšenie kvality a efektivity sektora, a zlepšenie dostupnosti a účasti vo vzdelávaní dospelých.

Pre budúce mandáty navrhujú nasledovné témy:

- Viac informácií, podpory a transparentnosti
- Zameranie na prínos vzdelávania dospelých
- Uľahčenie spolupráce a výmeny medzi sektormi (neformálne, formálne a OVP)
- Viac výmenných a vzdelávacích príležitostí pre poskytovateľov VD a občiansku spoločnosť
- Regionálne kontaktné miesta
- Lepšie prepojenie s ESF a európskym programom

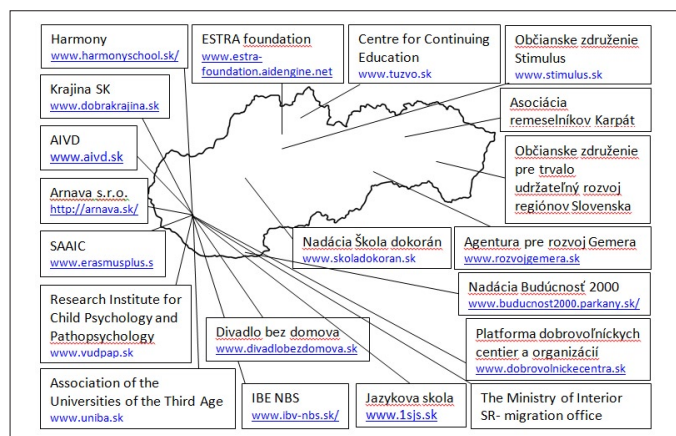
c) SPOLUPRÁCA

Spoluprácu s občianskou spoločnosťou na Slovensku respondenti považujú za veľmi problematickú, a to najmä z politických dôvodov: „Ak sú rozhodnutia alebo výzvy zverejnené a uvádzané bez transparentnosti, môžu medzi organizáciami vytvoriť konkurenčnú atmosféru, ktorá sa následne ťažko odstraňuje, keď má začať spolupráca,“ upozorňuje jeden z opýtaných.

Respondentov však veľmi zaujíma otázka posilnenia spolupráce s občianskou spoločnosťou v rámci štátu a v rámci celého regiónu.

Ako témy tejto spolupráce respondenti navrhujú nasledovné:

- Posilnenie občianskej spoločnosti a jej udržateľnosť (najmä vo vidieckych oblastiach)
- Zvyšovanie povedomia a získavanie vyššej účasti
- Výmena metodológií a inovatívnych postupov
- Zabezpečenie kvality
- Validácia a uznávanie kompetencií
- Profesionalizácia školiteľov a personálu
- Občianska výchova a urovnávanie sporov



VIII. SLOVINSKO

a) KONTEXT A PRIORITY POSKYTOVATEĽOV

Zo Slovinska sme dostali štyri príspevky, ktoré poskytli Tamara Jare (Slovinská univerzita tretieho veku), Matej Cepin (Socialna academia), Andrej Sotosek a Zvonka Pangeric (Slovinský ústav vzdelávania dospelých), zároveň národný koordinátor pre implementáciu programu. Hoci respondentov nie je veľa, predstavujú rôzne reality sektora vzdelávania dospelých v Slovinsku (národná asociácia, menšia MVO, štátna inštitúcia). Prví dvaja poskytli rozhovor ako slovinské zainteresované strany, ďalší dvaja ako zástupcovia štátnej inštitúcie, člena EAEA, a zároveň aj ako národného koordinátora pre implementáciu programu.

Opýtané zainteresované strany uviedli veľmi rozdielne problémy a potreby sektora vzdelávania dospelých: podľa zástupkyne UTV je hlavnou výzvou preukázať dôležitosť a hodnotu aktivít vzdelávania dospelých, ktoré vykonáva asociácia.

Ako ťažká úloha sa javí aj vytvorenie spolupráce medzi poskytovateľmi formálneho a neformálneho vzdelávania. Opýtaná však považuje takú spoluprácu za veľký prínos. „Napriek tomu, že máme rovnaké ciele, príliš často musím konštatovať, že spolupráca medzi sektorom formálneho a neformálneho vzdelávania a verejnými a súkromnými inštitúciami je nedostatočná,“ uvádza.

Na druhej strane, zástupca MVO uvádza, že pre nich je hlavným problémom finančná a politická nestabilita, čo im znemožňuje nasledovať politický vývoj. „Ak chcete vytvoriť udržateľné prostredie, kde môžu organizácie fungovať dlhodobo a kde budú dospelí pociťovať potrebu vzdelávania, určite na to potrebujete viac peňazí, politickej vôle a tradície,“ vysvetľuje.

Podľa respondentov je potrebné riešiť nasledovné priority:

- Zvyšovanie dosahu a povedomia
- Negramotnosť (funkčná, zdravotná, IKT a finančná)
- Zamestnateľnosť a rozvoj kľúčových kompetencií
- Občianska výchova
- Infraštruktúry a kooperácia medzi rôznymi subjektmi (pluralitný prístup)
- Nedostatok regionálnych stretnutí s možnosťou výmeny osvedčených postupov a diskusie o spoločných problémoch
- Spolupráca medzi rôznymi poskytovateľmi vzdelávania
- Priepastný rozdiel medzi teóriou a praxou (ktorý by mohol byť riešený organizovaním menších skupín, kde by sa diskutovalo a informovalo o spôsobe implementácie)
- Podpora dobrovoľníctva

b) PROGRAM VZDELÁVANIA DOSPELÝCH A JEHO IMPLEMENTÁCIA

Traja zo štyroch respondentov uviedli, že poznajú program a sú presvedčení o jeho prínose pre Slovinsko. Respondent, ktorý uviedol, že program nepozná, však hovorí o aktivitách organizovaných v tomto rámci ako o osvedčených postupoch (tzv. „Learning Parade“). Čo sa týka dopadu tejto iniciatívy, hovorí: „Learning Parade je dobrý projekt a zviditeľňuje organizácie a projekty. Trvá len jeden deň, ale určite prináša výsledky ako pre dospelých, ktorým formuje kultúru pre VD, tak pre organizácie VD, ktorých prácu uznáva.“

Všetci respondenti vedia, kto je ich národný koordinátor, ale len zástupkyňa Slovinského ústavu vzdelávania dospelých (zároveň vo funkcii národného koordinátora) uvádza, že bola zapojená do aktivít programu, čo bolo zdôvodnené tým, že národný koordinátor sa rozhodol využiť existujúcu sieť pre týždeň CVZ s cieľom uistiť sa, že organizované aktivity budú mať určitý dopad.

Medzi pozitívnymi aspektmi iniciatív respondenti uvádzajú podporu a uznanie sektora, zvyšovanie povedomia o nevyhnutnosti ďalšej práce, cieľové skupiny, na ktoré je program zameraný, príležitosť k vytvoreniu siete a k vzájomnej výmene; orientácia na kvalitu a uznávanie a validácia neformálneho a informálneho vzdelávania, možnosť vytvoriť prepojenie medzi neformálnym vzdelávaním, odborným vzdelávaním a prípravou a formálnym vzdelávaním.

Respondenti uviedli nasledovné negatíva:

- Nedostatok zamerania na starších študentov
- Nedostatok komunikácie / angažovanosti zo strany národného koordinátora

„Informácie sú zásadné. Sú tu ľudia so skvelými nápadmi, ale nemôžu ich navrhovať, lebo nie sú zapojení do formálnych sietí a nemajú prístup k potrebným informáciám,“ hovorí zástupkyňa UTV.

Respondenti uviedli aj niekoľko návrhov pre budúce mandáty. Zástupca Slovinského ústavu vzdelávania dospelých by chcel od EÚ zapracovanie politík vzdelávania dospelých do národných politík a viac investícií (predpokladaných pre iné sektory) pre sektor vzdelávania dospelých. Ďalej navrhuje, aby bola otázka uznávania a validácie zručností prioritným bodom programu národnej vlády.

Slovinská národná koordinátorka miesto toho navrhuje, aby sa zamerali na implementáciu programu ohľadom hlavných tém roka (ktoré by mohli byť riešené a skúmané buď na regionálnej alebo európskej úrovni). Keďže národná koordinátorka je presvedčená o zvláštnom význame regionálnej úrovne, dokáže si predstaviť možnosť vytvorenia spoločných regionálnych produktov, ktoré môžu následne zdieľať s ostatnými európskymi regiónmi.

c) SPOLUPRÁCA

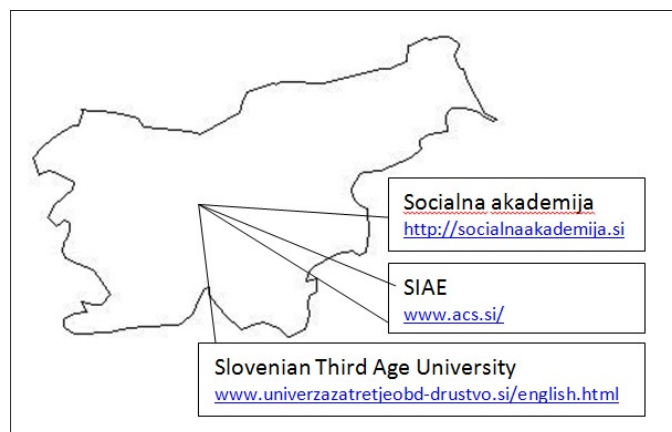
Zástupca MVO uvádza, že majú problémy s udržiavaním systematickej spolupráce s verejnými inštitúciami z dôvodu nedostatku štruktúr a podpory na národnej úrovni. V niektorých prípadoch môže byť dôvodom aj prístup smerom zhora nadol, čo zabraňuje dostatočnej interakcii medzi aktérmi na rôznych úrovniach. Poukazuje, že medzinárodná spolupráca je pre nich možná len prostredníctvom európskych projektov financovaných na európskej úrovni.

Zástupkyňa UTV uvádza, že spolupráca s MVO je veľmi uspokojivá, prebieha neustála vzájomná výmena informácií o osvedčených postupoch, metodológiách a možnostiach financovania prostredníctvom workshopov a iných podujatí [organizovaných centrom MVO v Slovinsku].

Zástupcovia Slovinského ústavu vzdelávania dospelých uvádzajú, že ich spolupráca s MVO prebieha v rôznych formách (projekty, podujatia, atď.) a vždy je obohacujúca z oboch strán. Priznávajú však, že vzhľadom na finančné obmedzenia nemohla táto spolupráca vždy prebiehať dlhodobo a pravidelne. „Určite by bolo dobré ju rozšíriť a prehĺbiť,“ dodávajú. Všetci opýtaní si myslia, že regionálna spolupráca môže byť veľmi užitočná.

Pre túto spoluprácu navrhujú nasledujúce témy:

- Profesionalizácia odborníkov a poskytovateľov
- Negramotnosť (funkčná, zdravotná, IKT a finančná)
- Priepastný rozdiel medzi teóriou a praxou (ktorý by mohol byť riešený organizovaním menších skupín, kde by sa diskutovalo a informovalo o spôsobe implementácie)
- Brať do úvahy hlas študentov v aktivitách a lobingu poskytovateľov VD



3. Južná Európa

I. ÚVOD

Konzorcium RENEWAL definuje južnú Európu ako región zložený z nasledujúcich štátov: Portugalsko, Španielsko, Francúzsko, Taliansko, Grécko, Malta, Cyprus a Turecko.

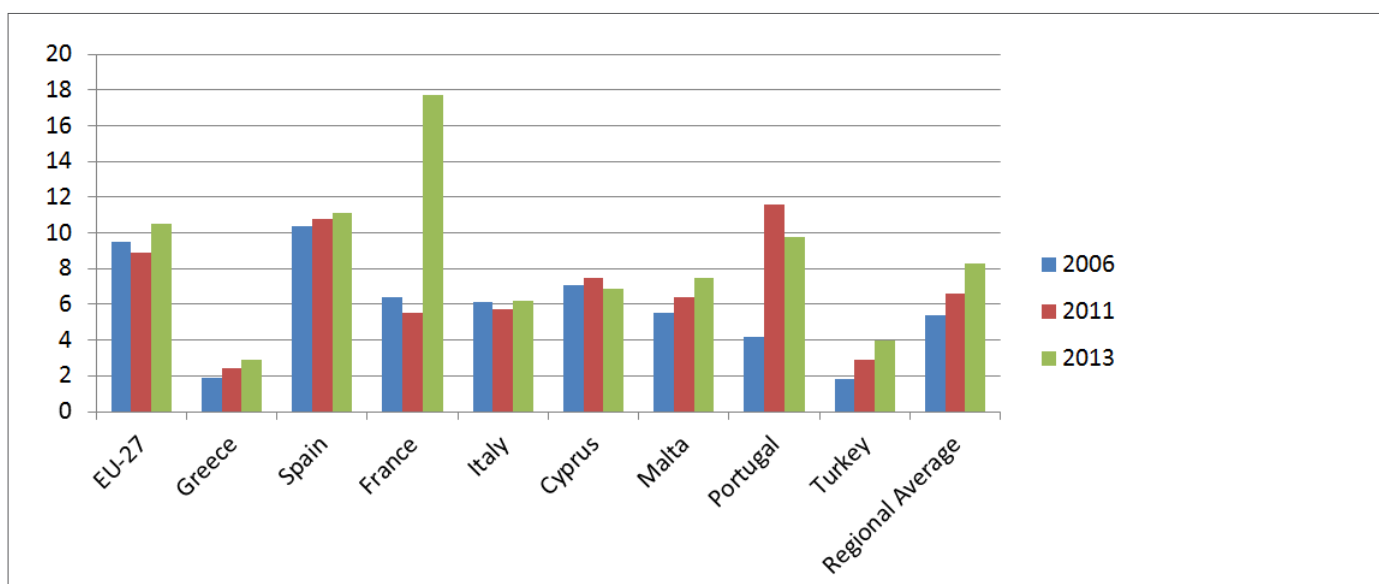
V tejto časti je uvedený prehľad hlavných údajov o sektore vzdelávania dospelých v regióne s cieľom objasniť názory respondentov na implementáciu programu a ich potreby na národnej úrovni. Neprinášame žiadnu ďalšiu analýzu, pretože cieľom správy nie je poskytnúť štúdiu situácie v jednotlivých štátoch, ale získať poznatky od poskytovateľov VD a občianskej spoločnosti¹³.

Prvý graf a tabuľka uvádzajú mieru účasti v jednotlivých štátoch od roku 2006 do 2013 a priemernú hodnotu v celom regióne za rovnaké obdobie.

Tabuľka 1: Celoživotné vzdelávanie, % populácie vo veku 25 až 64 s účasťou vo vzdelávaní a odbornej príprave¹⁴.

	2006	2011	2013
ÉU-27	9.5	8.9	10.5
GRÉCKO	1.9	2.4	2.9
ŠPANIELSKO	10.4	10.8	11.1
FRANCÚZSKO	6.4	5.5	17.7
TALIANSKO	6.1	5.7	6.2
CYPRUS	7.1	7.5	6.9
MALTA	5.5	6.4	7.5
PORTUGALSKO	4.2	11.6	9.8
TURECKO	1.8	2.9	4.0
REGIONÁLNY PRIEMER	5.4	6.6	8.3

Zdroj: Eurostat (online data code: tsdsc440)



¹³ Viac informácií ohľadom najnovšieho vývoja v oblasti vzdelávania dospelých v jednotlivých štátoch bude uvedených v správach EAEA z jednotlivých štátov, ktoré EAEA zverejní do konca roku 2014.

¹⁴ Celoživotné vzdelávanie sa vzťahuje na osoby vo veku 25 až 64 rokov, ktoré uviedli, že absolvovali vzdelávanie alebo odbornú prípravu za posledné štyri týždne pred prieskumom (čitateľ). Menovateľ udáva celkovú populáciu

rovnakej vekovej skupiny okrem tých, čo nedopovedali na otázku „účasti vo vzdelávaní a odbornej príprave“. Hodnoty čitateľa aj menovateľa boli získané z prieskumu pracovných síl EÚ.

¹⁵ (1) Pozri internetový metadátový súbor (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_SDDS/en/trng_aes_esms.htm).

Nasledujúca tabuľka popisuje rozloženie neformálneho vzdelávania a odbornej prípravy podľa poskytovateľov a jednotlivých štátov v roku 2011.

Tabuľka 2: Poskytovatelia neformálneho vzdelávania a odbornej prípravy, 2011¹⁵

	Zamestnávateľ	Inštitúcia neformálneho vzdelávania a odbornej prípravy	Inštitúcia formálneho vzdelávania ⁽²⁾	Komerčná inštitúcia, kde vzdelávanie a odborná príprava nie je hlavnou činnosťou ⁽³⁾	Zamestnávateľská organizácia, obchodná komora ⁽⁴⁾	Nekomerčná inštitúcia (napr. knižnica) ⁽⁵⁾	Neziskové združenie ⁽⁶⁾	Individuálne ⁽⁷⁾	Odborový zväz ⁽⁸⁾	Iné
ÉU-27 ⁽¹⁰⁾	32.0	17.7	9.8	10.9	3.2	5.7	5.9	5.1	1.0	4.9
Grécko	19.2	15.9	8.4	6.3	:	:	6.3	13.1	:	19.0
Španielsko	14.4	13.5	9.5	16.1	6.9	22.4	5.9	3.4	3.8	:
Francúzsko	33.4	23.4	2.7	6.8	1.6	3.7	14.3	7.5	0.8	4.1
Taliansko	31.7	11.1	11.0	8.0	8.0	7.7	4.9	3.6	:	13.3
Cyprus	23.6	22.2	7.7	14.7	4.8	15.5	3.9	6.1	:	:
Malta	36.7	17.7	18.7	8.1	2.6	6.2	5.7	3.9	:	:
Portugalsko	46.6	18.6	7.1	7.0	2.2	2.8	5.2	1.9	1.0	7.4
Turecko ⁽¹¹⁾	26.4	27.0	7.3	3.2	2.8	25.4	3.8	3.6	:	:
Regionálny priemer	29	18.7	9.1	8.8	4.1	12.0	6.3	5.4	1.9	11.0

Zdroj: Eurostat (online data code: trng_aes_170)

V poslednej tabuľke sú uvedené hlavné prekážky účasti v jednotlivých štátoch.

Tabuľka 3: Prekážky účasti vo vzdelávacích aktivitách a odbornej príprave, 2011¹⁶

	Zdravie alebo vek	Veľká vzdialenosť ⁽²⁾	Nedostatok času z rodinných dôvodov	Chýhajúce prekrvizity ⁽¹⁾	Finančné náklady	Nedostatok podpory od zamestnávateľa / verejného úradu	Nesúlad s rozvrhom práce	Nepotrebujem to v práci	Nepotrebujem to z osobných dôvodov	V ponuke ma nič nezaujalo	Nemám prístup k počítaču alebo na internet (dialkové štúdium)
ÉU-27 ⁽⁷⁾	8.5	6.1	20.9	4.2	13.2	8.0	18.0	50.0	14.6	8.6	1.6
Grécko	18.3	10.4	39.3	10.4	28.4	5.7	23.2	42.2	21.7	21.3	2.5
Španielsko	5.6	2.3	30.7	3.2	6.6	7.5	20.5	11.5	21.6	4.7	0.6
Francúzsko	5.1	6.3	6.5	4.5	11.6	14.1	15.7	78.6	5.8	9.8	1.9
Taliansko	8.7	10.3	31.8	5.1	22.2	4.8	25.0	14.8	17.0	13.9	3.0
Cyprus	5.7	5.0	36.3	2.4	15.7	3.9	19.3	69.1	10.2	6.2	:
Malta	4.4	1.4	17.7	1.6	6.9	2.3	19.1	:	7.9	1.9	:
Portugalsko	3.8	6.2	5.0	0.9	5.5	1.3	1.6	2.9	24.4	:	:
Turecko ⁽⁸⁾	14.8	28.8	57.9	47.5	42.9	9.0	20.1	:	:	:	:
Regionálny priemer	8.3	8.8	28.2	9.5	17.5	6.1	18.1	36.5	15.5	9.6	2

Zdroj: Eurostat (online data code: trng_aes_176)

- (2) Grécko: nespoľahlivé.
 (3) Grécko: nespoľahlivé.
 (4) Malta: nespoľahlivé.
 (5) Grécko: nespoľahlivé.
 (6) Grécko: nespoľahlivé.
 (10) Odhady.

- (11) 2007.
¹⁶(3) Malta: nespoľahlivé.
 (4) Malta: nespoľahlivé.
 (7) Odhady.
 (8) 2007.

II. ANALÝZA JEDNOTLIVÝCH KRAJÍN

I. CYPRUS

a) KONTEXT A PRIORITY POSKYTOVATEĽOV

Z Cypru sme dostali päť príspevkov: jeden z občianskej spoločnosti (Klitos Symeonides z CAEA, cyperskej asociácie vzdelávania dospelých) a štyri od štátnych inštitúcií (tri z cyperského ministerstva školstva a jeden z PIC, cyperského pedagogického ústavu, ktorý je zároveň národným koordinátorom pre implementáciu programu vzdelávania dospelých).

Za hlavnú výzvu pre sektor vzdelávania dospelých považuje zástupca občianskej spoločnosti udržateľnosť príslušných organizácií a aktivít. Finančnú podporu na národnej úrovni vníma ako nedostatočnú. Navyše, situáciu ešte zhoršuje kríza. Respondenti zo štátnych inštitúcií majú rozdielne názory na tú istú tému. Dvaja z nich sú presvedčení, že občianska spoločnosť na Cypre je dosť slabá, pretože nemá dostatočnú podporu. Jeden z nich uvádza, že z tohto dôvodu chýbajú občianskej spoločnosti kapacity pre dostatočnú podporu aktivít ministerstva. Národná koordinátorka je naopak presvedčená, že hlas občianskej spoločnosti sa za posledné roky posilnil a v súčasnosti existuje niekoľko iniciatív, ktoré podporujú jej angažovanosť. Hovorí konkrétne o vývoji NSK (Národnej sústavy kvalifikácií), vývoji mechanizmov pre validáciu neformálneho a informálneho vzdelávania a o iniciatívach CYO, cyperskej mládežníckej organizácie, ako aj o novovymenovanom komisárovi pre dobrovoľníctvo a MVO, ktorý uľahčuje koordináciu a spoluprácu dobrovoľníckeho hnutia s miestnymi vládnymi úradmi. Je však presvedčená, že spolupráca na Cypre by bola efektívnejšia, keby existoval akčný plán vzdelávania dospelých a keby bolo zapojenie všetkých relevantných zainteresovaných strán (vrátane MVO a občianskej spoločnosti) lepšie zafinancované a implementované v rámci konkrétneho a jasného systému.

Keďže zástupcovia občianskej spoločnosti neboli k dispozícii, rozhovor bol možný len so zástupcom ministerstva. Táto osoba bola však priamo zapojená do implementácie programu na Cypre a poskytla nám zaujímavý prehľad aktivít organizovaných národným koordinátorom. Ako priority pre sektor vzdelávania dospelých na Cypre uvádza nasledovné:

- Potreba jasného strategického plánu
- Zvyšovanie povedomia v širokej verejnosti a systémové opatrenia pre znevýhodnené skupiny
- Viac financovania a expertízy pre odbornú prípravu školiteľov (obzvlášť pre cieľové skupiny ako mládež a školy druhej šance)
- Uznávanie kompetencií a validácia neformálneho a informálneho vzdelávania

„Jedným z našich problémov je dostať sa k ľuďom, ktorí vzdelávacie možnosti najviac potrebujú, a presvedčiť ich o prínose vzdelávania dospelých.“ – CY1

b) PROGRAM VZDELÁVANIA DOSPELÝCH A JEHO IMPLEMENTÁCIA

Všetci piati respondenti uvádzajú, že boli oboznámení a zapojení do iniciatívy EK. Zatiaľ čo respondenti z ministerstva a národný koordinátor mali samozrejme informácie z priameho zdroja, zástupca občianskej spoločnosti uviedol EAEA ako svoj prvý zdroj informácií.

Osoba, ktorá poskytla rozhovor, vysvetlila priebeh implementácie programu na Cypre: hlavným výsledkom sú dve veľké konferencie, ktorých sa zúčastnilo viac než sto ľudí. Program zahŕňal zaujímavé tvorivé dielne na tému ako

môžu poskytovatelia vzdelávania dospelých splniť požiadavky populácie ako aj príspevky z Írska, Nórska a Grécka. Zástupca ministerstva uvádza, že najmä posledné aktivity účastníci veľmi ocenili. Súčasne boli po celej krajine organizované vzájomné vzdelávacie aktivity, mediálne kampane a regionálne informačné dni s cieľom podporiť príležitosti vzdelávania dospelých v rôznych oblastiach.

„Načfástie, Cyprus je malá krajina,“ odpovedá na otázku o tom, na koľko zainteresovaných strán mali tieto aktivity dosah. Na začiatku to vyzeralo byť ťažké, ale podarilo sa nám najst väčšinu poskytovateľov a občianskej spoločnosti pracujúcej v tejto oblasti a všetkých ich pozvať.“

Aby sme to využili, navrhli sme sprievodcu so súhrnom príležitostí vzdelávania a odbornej prípravy a komplexný zoznam poskytovateľov s cieľom pomôcť školiteľom a manažérskym pracovníkom šíriť svoju ponuku vzdelávania medzi verejnosťou a uľahčiť vzájomnú spoluprácu medzi zainteresovanými stranami v tejto oblasti. Veľkú pozornosť sme venovali transparentnosti, pozvali sme zainteresované strany na pravidelné stretnutia ohľadom implementácie programu a zostavili webovú stránku, ktorá obsahuje dôležité zdroje a materiály, ale aj akčný plán ohľadom iniciatívy a užitočné informácie o nadchádzajúcich podujatiach.

Medzi silné stránky iniciatívy zástupca občianskej spoločnosti zaradil možnosť vzájomnej spolupráce s ďalšími zainteresovanými stranami, šírenie a podporu vzdelávacích príležitostí a podporu koordinácie opatrení v oblasti. Zástupcovia ministerstva a národný koordinátor vyzdvihli nasledujúce silné stránky: implementácia opatrení, ktoré zvýšia povedomie a podporia účasť; presadzovanie diskusie o vzdelávaní dospelých a zaradenie do agendy politiky, zlepšenie kvality programov a zvýšenie účasti medzi zainteresovanými stranami.

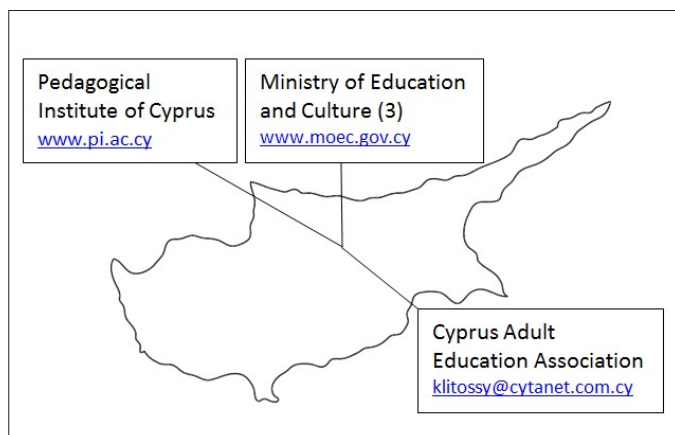
Za slabú stránku implementácie programu považujú skutočnosť, že prišla v čase najhoršej finančnej krízy (marec 2013) a určitých politických zmien v krajine, čím sa počiatočný plán predĺžil (február 2013).

Pre budúce mandáty navrhujú nasledujúce zmeny:

- Komplexnejšie stratégie pre nekvalifikovaných dospelých a znevýhodnené skupiny
- Lepšie rozdelenie úloh: viac by ich mohlo byť realizovaných prostredníctvom subdodávateľov, čo by umožnilo klásť väčší dôraz na otázky týkajúce sa politiky
- Väčšia angažovanosť MVO
- Lepšie prepojenie programu a národných politik a opatrení ohľadom VD
- Menej byrokracie: „Počiatočné financovanie by malo byť dostupné bez toho, aby bolo nutné oň žiadať.“ – CY3

c) SPOLUPRÁCA A PODPORA

Traja z piatich respondentov si myslia, že viac spolupráce s občianskou spoločnosťou v štáte by bolo prínosom. Väčšina zástupcov štátnych inštitúcií ako tému tejto spolupráce navrhuje zlepšenie spolupráce medzi tvorcami politik a občianskou spoločnosťou. Zástupca občianskej spoločnosti označil udržateľnosť občianskej spoločnosti za citlivú tému, ktorú je nutné ďalej skúmať. Spolupráca v rámci regiónu (štáty s podobnými potrebami a problémami) je vnímaná ako dôležitá, a ako potenciálne veľmi užitočná sa javí byť aj vzájomná výmena so severskými štátmi.



II. FRANCÚZSKO

a) KONTEXT A PRIORITY POSKYTOVATEĽOV

Z Francúzska sme dostali štyri príspevky: dva z občianskej spoločnosti (ústredie La Ligue de l'Enseignement a združenie Une Education pour Demain) a dva od poskytovateľov vzdelávania dospelých (regionálna kancelária La Ligue de l'Enseignement v Bourgogne a CRP Beauvoir).

Rozhovor poskytli dvaja zástupcovia občianskej spoločnosti. Za hlavné výzvy pre sektor vzdelávania dospelých respondenti považujú nedostatočne jasne zafinancované vzdelávanie dospelých a nízku úroveň uznania práce poskytovateľov VD a ich zástupcov.

„Keď hovoríme o vzdelávaní dospelých, ľudia si predstavujú odbornú prípravu a vzdelávanie pre zamestnanie. Potrebujeme jasnú definíciu a širokú podporu tejto koncepcie,“ uvádza zástupca La Ligue de l'Enseignement.

Podporu občianskej spoločnosti na centrálnej úrovni považujú za nedostatočnú. Ak existuje nejaká finančná podpora, tak je založená na projektoch, a nie na koordinačných aktivitách. Toto je podľa nich hlavný dôvod problémov stabilného prispievania do procesu a zvyšovania povedomia o dôležitosti vzdelávania dospelých medzi verejnosťou.

„Zvyšovanie povedomia realizujeme prostredníctvom našej každodennej práce, nepotrebuje podporu pre jednotlivé opatrenia, ale štrukturálnu podporu, ktorá nám umožní ich vykonávať,“ vysvetľuje jeden z opýtaných.

Respondenti uviedli nasledujúce priority pre sektor VD z krátkodobého hľadiska:

- Umožniť prístup zdola nahor a vzájomnú výmenu medzi zainteresovanými stranami
- Podporiť diverzitu a inovatívnosť v metodológiách
- Vzdelávanie dospelých pre demokraciu

b) PROGRAM VZDELÁVANIA DOSPELÝCH A JEHO IMPLEMENTÁCIA

Traja zo štyroch respondentov uviedli, že sú oboznámení s programom. Ani jeden z respondentov sa o ňom nedozvedel od národného koordinátora, ktorého pozná len zástupca La Ligue de l'Enseignement v Bourgogne. Všetci respondenti boli informovaní prostredníctvom on-line zdrojov a vďaka EAEA. Jeden respondent uvádza, že je zapojený do implementácie programu. „Nie sme v kontakte s národným koordinátorom ani na funkčnej ani na systémovej úrovni,“ uvádza jeden z opýtaných.

Čo sa týka prínosu iniciatívy, poskytovatelia VD sa o ňom vyjadrili pozitívne, zatiaľ čo dvaja zástupcovia občianskej spoločnosti neposkytli jasné vyjadrenie.

Za silné stránky programu respondenti považujú možnosť spojiť zainteresované strany a zlepšiť poznatky a postupy poskytovateľov.

Respondenti uvádzajú nasledovné návrhy pre budúce mandáty:

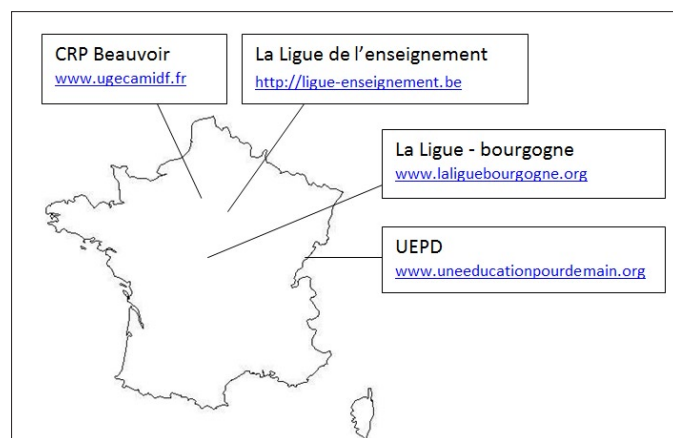
- Viac informácií a transparentnosť procesu
- Lepšia spolupráca medzi tvorcami politik a občianskou spoločnosťou vo všetkých fázach implementácie
- Zameranie na občiansku výchovu

c) SPOLUPRÁCA A PODPORA

Francúzski respondenti sú zapojení do určitých sietí na národnej a medzinárodnej úrovni, ale zaujíma ich podpora spolupráce s občianskou spoločnosťou v rámci ich štátu a v rámci regiónu južnej Európy.

Ako témy tejto spolupráce navrhujú:

- Lepšie zafinancovanie vzdelávania dospelých
 - Udržateľnosť občianskej spoločnosti
 - Hlavné a základné zručnosti
 - Spolupráca medzi sektormi
 - Rôzne jazyky ako prekážka vzájomnej výmeny a spolupráce
- Niekoľko respondentov požaduje európsku podporu týkajúcu sa poskytovania jasných a užitočných informácií a pozdvihnutia profilu občianskej spoločnosti a poskytovateľov VD v očiach tvorcov politik a štátnych úradov.



III. GRÉCKO

a) KONTEXT A PRIORITY POSKYTOVATEĽOV

Z Grécka sme dostali šesť príspevkov, všetky buď z občianskej spoločnosti alebo od poskytovateľov vzdelávania dospelých (Helénska asociácia vzdelávania dospelých - HAEA, YWCA Grécko, DAFNI KEK, Kane - Social Youth Development, ANTIGONE, Vzdelávacie centrum v Samos).

Rozhovor poskytli George Koulaouzides z HAEA a Vassiliki Tsekoura z DAFNI KEK.

Väčšina gréckych respondentov považuje za hlavné výzvy nedostatočnú finančnú podporu a nedostatočné uznanie. Financovanie je takmer výlučne zabezpečované prostredníctvom európskych a medzinárodných programov na základe projektov, a teda nie je kontinuálne a isté. Jeden respondent uvádza, že nedostatok finančných prostriedkov ohrozuje kvalitu sektora, keďže neumožňuje zvýšiť profesionalizáciu pracovníkov VD a školiteľov. Dvaja z respondentov (zástupcovia ANTIGONE a Vzdelávacieho centra v Samos) uvádzajú, že sú podporovaní a spolupracujú s obecnými a štátnymi inštitúciami.

Priority pre sektor VD v Grécku sú nasledovné:

- Stratégia VD viditeľná a zrozumiteľná pre spoločnosť (vzdelávanie by malo byť vnímané a chápané ako individuálny prínos)
- Uznanie hodnoty aktivít občianskej spoločnosti a poskytovateľov vzdelávania dospelých a zavedenie skutočného dialógu s tvorcami politik s cieľom naplánovať dlhodobú stratégiu politiky
- Občianska výchova s cieľom podporiť angažovanosť občanov v spoločnosti
- Zameranie na zamestnateľnosť pri zachovaní neformálneho prístupu (rozvojom inovatívnych metód pre zvýšenie podnikavosti, sociálnych kompetencií a jazykových schopností študentov)

b) PROGRAM VZDELÁVANIA DOSPELÝCH A JEHO IMPLEMENTÁCIA

Piati zo šiestich respondentov uvádzajú, že sú oboznámení s programom vzdelávania dospelých. Traja zo šiestich vedia, kto je grécky národný koordinátor a jeden bol zapojený do implementačných aktivít organizovaných v Grécku. Respondenti uvádzajú, že o programe sa dozvedeli prostredníctvom EAEA a on-line zdrojov. Dvaja respondenti, ktorí poskytli rozhovor, boli pozvaní na podujatie vo svojom príslušnom regióne, ktoré bolo veľmi dobre zorganizované a zúčastnilo sa ho veľa ľudí. Okrem toho sa už potom o programe nič nezozvedeli.

Všeobecne si však respondenti myslia, že implementácia programu vzdelávania dospelých môže byť prínosom pre ich štát, pretože pomôže zmapovať poskytovateľov vzdelávania dospelých v EÚ a podporiť ich profesionalizáciu. Dvaja respondenti sú presvedčení, že z dôvodu nízkej účasti vo vzdelávaní dospelých a slabého povedomia o ňom v Grécku je akékoľvek opatrenie, ktoré sektoru pomôže, potenciálne dobré a môže zlepšiť život občanov.

Dvaja opýtaní za slabé stránky považujú zameranie na odborníkov a tradičných hráčov a teda nedostatok zapojenia zdola ako aj základnú publicitu zavedených aktivít. Čo sa týka jedného z podujatí organizovaných v rámci implementácie programu, jeden z opýtaných uvádza, že metodológia tejto aktivity bola dosť akademická, účastníci si priali viac príležitostí pre vzájomnú spoluprácu a rozvoj inovatívnych metodológií a postupov.

Ako návrhy pre budúce mandáty respondenti uvádzajú nasledovné:

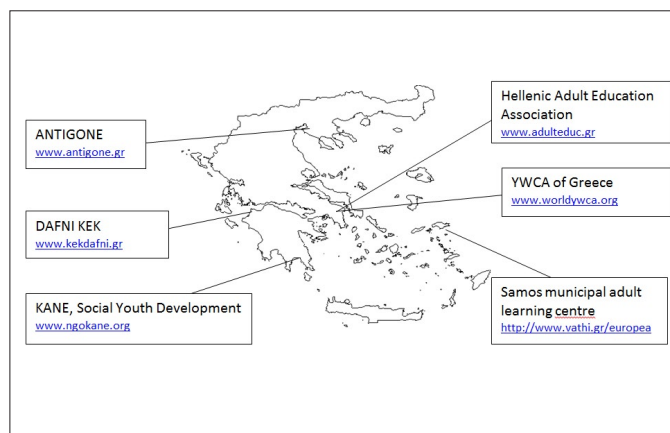
- Viac príležitostí pre profesionalizáciu školiteľov a pracovníkov
- Väčší dôraz na priority ako financovanie vzdelávania dospelých, kvalita, dosah na špecifické cieľové skupiny a validácia
- Osobitné zameranie na občiansku výchovu, ktorá by viedla ku kritickému mysleniu, reflexii o tolerancii, nediskriminácii a multikulturalizmu
- Podpora demokracie v sektore

c) SPOLUPRÁCA

Piati zo šiestich respondentov považujú spoluprácu medzi občianskou spoločnosťou v rámci štátu a regiónu za zaujímavú. Jeden respondent nie je spokojný s tým, že hoci aj nejaké formy spolupráce existujú, chýba im kontinuita a týkajú sa skôr praktických potrieb než rozvoja metodológií a vzájomnej výmeny inovatívnych prístupov. Táto situácia je zjavne dôsledkom politických pomerov a nedostatku zdrojov, preto si vyžaduje viac otvorenosti od zúčastnených aktérov a väčšiu podporu na inštitucionálnej úrovni.

Témy navrhované pre túto spoluprácu sú nasledovné:

- Uznávanie a validácia zručností a kompetencií
- Vzájomná výmena odborných znalostí a spolupráca
- Metodológie pre zvýšenie účasti
- Kvalita
- Kurzy cudzích jazykov a IKT



IV. TALIANSKO

a) KONTEXT A PRIORITY POSKYTOVATEĽOV

Z Talianska sme dostali šesť príspevkov. Všetci respondenti sú zástupcovia občianskej spoločnosti (CNUPI, Arcisolidarietà Caserta, MVO Cooperazione Paesi Emergenti, EdaForum, Festival delle città medievali, IRSEF). Štyria zo šiestich sú členovia EAEA (traja z nich od roku 2014). Prví dvaja uvedení v zozname poskytli rozhovor.

Podľa respondentov je najväčšou výzvou sektora VD v Taliansku zlá distribúcia financovania: väčšie alebo vyššie akreditované agentúry a inštitúcie dostávajú väčšinu dostupnej finančnej podpory, čo zhoršuje diverzifikáciu ponuky. Zároveň sú presvedčení, že niektoré možnosti financovania nie sú dostatočne využívané štátnymi a regionálnymi inštitúciami (obzvlášť fondy EÚ). K tejto situácii prispela kríza: na jednej strane tým, že znížila úroveň financovania, čo viedlo k poklesu dopytu, a na druhej strane tým, že financovanie nasmerovala tam, kde to väčšina považuje za užitočnejšie pre zamestnateľnosť. „Pre ponuku vzdelávania založeného na rozvoji životných zručností neexistujú žiadne možnosti financovania – všetko je veľmi zamerané na technické alebo ľahko nadobudnuteľné zručnosti ako informačné a komunikačné technológie a cudzie jazyky,“ uvádza zástupca Arcisolidarietà Caserta.

Navyše, respondenti nie sú spokojní s nedostatkom koordinácie občianskej spoločnosti na národnej úrovni, čo znamená, že potrebujú štandardizáciu postupov a zdieľanie postupov a metodológií.

„V Taliansku potrebujeme spoločný metodologický jazyk, pretože mnohí poskytovatelia sú tak trochu ponechaní napospas osudu a majú tendenciu rozvíjať svoje vlastné metódy a postupy, ktoré nie sú vždy dobré, pokiaľ ide o kvalitu,“ upozorňuje jeden z opýtaných.

Jeden z opýtaných si myslí, že je to dôsledkom procesu regionalizácie sektora: „Regionálne kompetencie v oblasti vzdelávania dospelých by mali byť prehodnotené, pretože celoživotné vzdelávanie je záležitosťou členských štátov a stratégia by mala byť plánovaná na tejto úrovni.“

Hoci v Taliansku existujú niektoré služby a právny rámec pre občiansku spoločnosť, respondenti prieskumu považujú zavedenú štruktúru za neadekvátnu. Ďalšou slabou stránkou v štáte je absencia dlhodobej stratégie, ktorá by umožnila tvorcom politik a zainteresovaným stranám VD preskúmať a implementovať integrovaný program politiky pre sektor.

Priority sektora VD v Taliansku sú nasledovné:

- Tzv. „drop-out“ a vzdelávanie druhej šance
- Základné zručnosti
- Uznávanie zručností a validácia neformálneho a informálneho vzdelávania
- Profesionalizácia vedúca k odbornej príprave školiteľov
- Kvalita

b) PROGRAM VZDELÁVANIA DOSPELÝCH A JEHO IMPLEMENTÁCIA

Traja zo šiestich respondentov uvádzajú, že sú oboznámení s programom. Jeden sa o ňom dozvedel prostredníctvom EAEA, druhý prostredníctvom webových stránok EK, a tretí prostredníctvom projektov celoživotného vzdelávania Grundtvig a informačných dní.

Dvaja zo štyroch respondentov vedia, kto je taliansky národný koordinátor, ale nikto nebol zapojený do aktivít programu. To je pravdepodobne dôvod, prečo sa polovica respondentov nevedela rozhodne vyjadriť o prínose iniciatívy. Ostatní tvrdia,

že pomôže zlepšiť vzdelávanie dospelých, zdvihnúť povedomie a ochrániť sektor prostredníctvom väčšieho uznania na úrovni EÚ

Ako návrhy pre budúce mandáty uvádzajú nasledovné:

- Zapojenie oblastí, ktoré zatiaľ neboli zapojené
- Väčšie zameranie na validáciu zručností a podpora opätovného profesijného začlenenia dospelých

Pre budúce mandáty navrhli aj viac komunikácie s občianskou spoločnosťou a jej angažovanie.

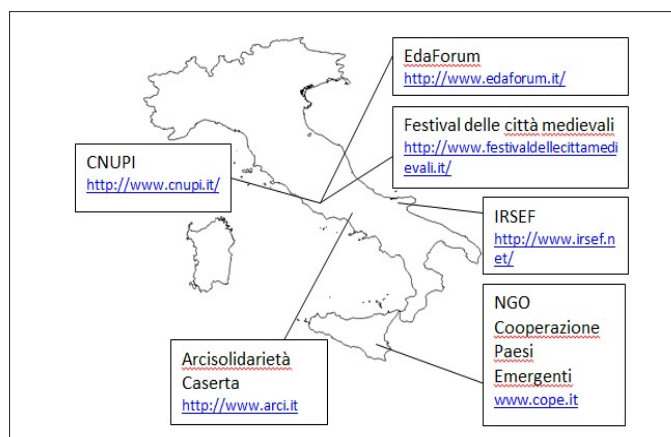
„Pracujeme najmä so znevýhodnenými skupinami, preto by sme skutočne mohli prispieť k dosiahnutiu priorít programu,“ poukazuje jeden z opýtaných.

c) SPOLUPRÁCA

Niektorí respondenti sa javia byť izolovaní od ostatných zainteresovaných strán, zatiaľ čo ostatní sú viac zapojení do vzájomnej spolupráce a sietí, pre všetkých je však podpora spolupráce v rámci ich štátu a regiónu veľmi zaujímavá.

Pre túto spoluprácu navrhujú nasledovné témy:

- Dialóg a spolupráca medzi zainteresovanými stranami a relevantnými aktérmi
- Validácia a uznávanie životných skúseností
- Zlepšiť štruktúru a testovanie modelov hodnotenia kvality, ktoré nie sú zamerané len na výkon, ale aj na počiatočnú motiváciu a výsledky vzdelávania
- Odborná príprava školiteľov
- Spolupráca a vzájomná výmena s organizáciami VD s cieľom vzájomného obohatenia
- Konkurencia a udržateľnosť a ich dopad na kvalitu
- Široký prínos vzdelávania (zdravie, atď.)
- Nezamestnanosť



v. MALTA

a) KONTEXT A PRIORITY POSKYTOVATEĽOV

Z Malty sme dostali dva príspevky: jeden poskytol Mario Azzopardi z riaditeľstva pre celoživotné vzdelávanie (DLL), druhý poskytla Antoinette Cassar z ústavu Paulo Freire Institute (PFI). Prvý prípad je štátny ústav, zároveň menovaný národným koordinátorom pre Maltu, a druhý je ústav založený jezuitami na Malte.

Hlavnou výzvou pre sektor vzdelávania dospelých je nedostatok podpory. Opýtaná z PFI požaduje viac podpory pre poskytovateľov s cieľom zvýšiť ponuku vzdelávania. Táto podpora by mala byť najmä finančná, pretože mnohé organizácie sú dnes nútené pracovať s dobrovoľníkmi, aby zabezpečili kontinuitu svojich každodenných činností.

Je to evidentné obzvlášť po zvýšení dopytu po vzdelávaní dospelých zo strany maltských občanov. Zatiaľ čo s touto skutočnosťou je spokojná, na druhej strane hovorí: „Znamená to problém pre poskytovateľov, pretože je pre nich stále ťažšie vyhovieť všetkým žiadostiam.“

Obaja respondenti uvádzajú, že občianska spoločnosť v ich štáte je v dobrom stave a za posledné roky vzrástla a posilnila sa. Podľa zástupkyne PFI je však stále dosť priestoru na zlepšenie. V tejto súvislosti je nespokojná s tendenciou podceňovať prácu, ktorú vykonáva občianska spoločnosť. Je to tak najmä v širokej verejnosti, a preto si situácia žiada viac opatrení zameraných na zdvihnutie povedomia medzi maltskými občanmi.

Ako priority pre svoju krajinu respondenti uvádzajú nasledovné:

- Základné zručnosti
- Občianska výchova
- Zvýšenie účasti a povedomia

b) PROGRAM VZDELÁVANIA DOSPELÝCH A JEHO IMPLEMENTÁCIA

Obaja respondenti sú oboznámení s programom vzdelávania dospelých a jeho implementáciou: zástupca DLL na základe toho, že inštitúcia, kde pracuje, je zároveň národným koordinátorom na Malte, a zástupkyňa občianskej spoločnosti na základe svojich úzkych kontaktov s ministerstvom.

Program vnímajú ako pozitívnu iniciatívu a obaja boli priamo zapojení do jeho aktivít. Zástupca DLL však hovorí o hlavných problémoch, na ktoré v procese narazili: „Z dôvodu vnútroštátnych byrokratických postupov a po zmene vlády po celoštátnych voľbách sme začali na programe EÚ pracovať veľmi neskoro. Navyše, v DLL prišlo k internej reštrukturalizácii vrátane značných personálnych zmien.“

Podľa respondentov má však iniciatíva veľa pozitívnych aspektov. Predovšetkým podporuje dospelých v pokračovaní v štúdiu a ukazuje, že pre vzdelávanie nikdy nie je neskoro.

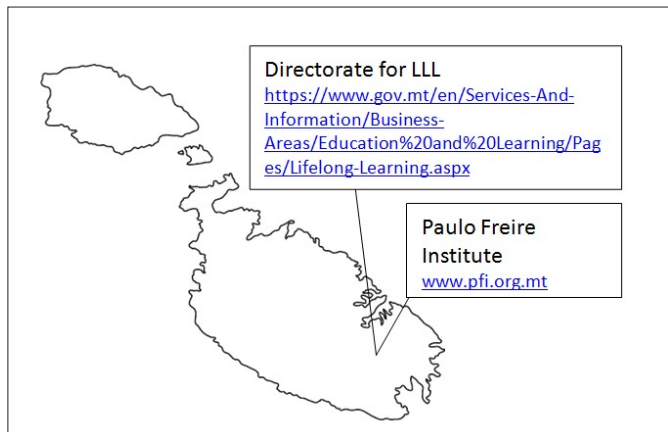
Ďalej a konkrétnejšie umožňuje činnosti, ktoré predtým neboli možné z dôvodu nedostatočného financovania, a to odborná príprava pre pedagógov pre dospelých, zostavenie spolupracujúcich skupín a možnosť zapojiť zahraničných odborníkov do prípravy našich pedagógov pre dospelých.

Čo sa týka návrhov pre budúce mandáty, navrhujú viac publicity a zapojenia poskytovateľov VD s cieľom iniciatívu ešte viac zefektívniť, aby dokázala osloviť tých ľudí, ktorí vzdelávacie príležitosti skutočne potrebujú. Pre tento účel si vedia predstaviť billboardy a letáky.

c) SPOLUPRÁCA

Respondentov zaujíma podpora spolupráce v rámci ich štátu a v rámci regiónu. Ako témy tejto spolupráce navrhujú nasledovné:

- Ako podporiť zvyšovanie účasti a povedomia
- Ako splniť požiadavky rôznych organizácií
- Ako ponúkať kurzy šité na mieru



VI. PORTUGALSKO

a) KONTEXT A PRIORITY POSKYTOVATEĽOV

Z Portugalska sme dostali dvanásť príspevkov. Respondenti sú buď poskytovatelia vzdelávania (Kerigma, Escola Profissional Amar Terra Verde, EPAR, Alsud, Cinel, Univerzita v Coimbre) alebo zástupcovia občianskej spoločnosti (ANPEFA, Ass. Portuguesa de Gestão das Pessoas (x2), Sol do Ave, Cruz Vermelha Portuguesa). Rozhovor poskytli zástupcovia Kerigma a Escola Profissional Amar Terra Verde.

Respondenti vyjadrili obavy, že sektor VD sa v posledných troch rokoch dostal do vážnej recesie, počas ktorej prestali existovať viaceré hodnotné iniciatívy. Väčšia politická angažovanosť je nutná na národnej ako aj lokálnej a regionálnej úrovni. „Z praktického hľadiska si myslím, že existujú dobré zámery ohľadom vzdelávania dospelých. Čo však vyplýva z roztrieštenej politiky, to zrejme nebudú veľké výsledky,“ hovorí jeden z opýtaných.

Je dôležité investovať do spojených politík a dynamiky s cieľom zmeniť mentalitu. Ešte stále sú tu veľké problémy so skutočným celoživotným vzdelávaním,“ uvádza zástupca Escola Profissional Amar Terra Verde.

Občiansku spoločnosť ako podporujúcu vnímajú niektorí poskytovatelia VD, všeobecne sa ale zhodujú na tom, že občianska spoločnosť nemá dostatočnú podporu na centrálnej úrovni (výnimkou je však oficiálna agentúra) a nie sú adekvátne financované. „Keď máme nejakú štruktúru, niekedy podlieha konštantným zmenám, a je ťažké udržať dialóg,“ uvádza jeden z respondentov.

Podľa respondentov sú hlavné priority pre vzdelávanie dospelých v Portugalsku nasledovné:

- Pozdvihnutie povedomia o dôležitosti celoživotného vzdelávania
- Základné zručnosti, ako na úrovni politiky prostredníctvom jasnej stratégie, tak na úrovni poskytovateľov prostredníctvom pilotnej praxe
- Validácia a uznávanie

„V Portugalsku nemáme žiadny program, ktorý by dokázal osloviť ľudí s nízkou gramotnosťou, preto je každá aktivita v tomto zmysle dôležitá a vítaná,“ uvádza zástupkyňa KERIGMA.

b) PROGRAM VZDELÁVANIA DOSPELÝCH A JEHO IMPLEMENTÁCIA

Všetci respondenti uvádzajú, že poznajú európsku stratégiu. Väčšina z nich sa o programe vzdelávania dospelých dozvedela prostredníctvom on-line zdrojov a niekoľkí prostredníctvom komunikačných kanálov EAEA. Číslo však klesne, keď hovoríme o tých, ktorí poznajú národného koordinátora a koľko organizácií a poskytovateľov bolo zapojených do implementačných aktivít.

Všeobecne sú respondenti presvedčení, že program môže byť pre ich štát prínosom, ale niekoľkí z nich sú sklamaní spôsobom, akým bol program doteraz implementovaný. Iniciatíva nebola dostatočne viditeľná a bolo organizovaných málo aktivít pre zainteresované strany. Zástupkyňa Kerigma, spolu s niekoľkými ďalšími, bola zapojená do aktivít tak, že sa zúčastnila na lokálnych a národných workshopoch a zverejnila príspevky na internetovom portáli (projekt a osvedčené postupy).

Ako silné stránky iniciatívy uviedli nasledovné: potenciál pre pozdvihnutie povedomia, zameranie na znevýhodnené skupiny a možnosť podporiť diskusiu v tejto oblasti a zdieľať

osvedčené postupy a metodológie. Okrem toho veľmi oceňujú možnosť pracovať na spoločnom ciele a príležitosť vytvoriť konkrétne prepojenie s politikami EÚ.

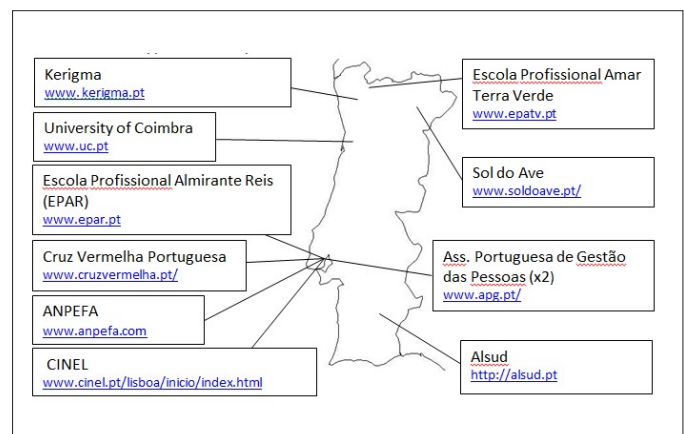
Pre budúce mandáty navrhujú viac zviditeľnenia a prístupu pre občiansku spoločnosť (aj malú a lokálnu) a občanov všeobecne (pomocou kontextového a zrozumiteľného jazyka). „Zapojenie občianskej spoločnosti má zásadný význam, pretože cieľom politiky sú občania, či priamo alebo nepriamo,“ uvádza jeden z opýtaných. Niekoľkí respondenti odporúčajú aj širšiu koordináciu medzi rôznymi zainteresovanými stranami (t.j. súkromnými spoločnosťami, poskytovateľmi formálneho vzdelávania a OPV, ako aj občianskymi združeniami). V nadväznosti na to rôzni respondenti navrhujú systematické hodnotenie dopadu iniciatívy s cieľom vyhodnotiť jej kapacity v zmysle dosahu a šírenia. Navyše, podľa niektorých respondentov by bolo pre sektor prínosom, keby bolo viac aktivít venovaných vzájomnej výmene poznatkov a skúseností medzi poskytovateľmi VD. Ako nástroj by pre tento účel mohol byť využitý existujúci on-line portál, ktorý je potrebné náležite obohatiť. Čo sa týka obsahu implementačných činností, jeden z opýtaných odporúča širšie zameranie, pretože je presvedčený, že zameranie na starších a znevýhodnených nie je dostatočne reprezentatívne pre celý sektor VD.

c) SPOLUPRÁCA

Respondenti sa zhodujú v tom, že spolupráca s občianskou spoločnosťou v Portugalsku a v regióne južnej Európy by mohla byť zaujímavá a užitočná. Pre túto spoluprácu navrhujú nasledovné témy:

- Akreditácia zručností a kompetencií
- Lepšie podmienky pre školiteľov dospelých
- Partnerstvo a spolupráca (na národnej a európskej úrovni)
- Strategické plánovanie pre sektor
- Zamestnateľnosť

Čo sa týka Portugalska, niektorí respondenti trvajú na tom, že táto spolupráca musí mať široký záber a zahŕňať aj malé, lokálne organizácie, ktoré majú k obyvateľstvu bližšie a teda sa s ním dokážu lepšie spojiť. Jeden respondent vyjadril obavy ohľadom realizovateľnosti celonárodnej spolupráce na základe neúspechu zaradiť neformálnu diskusnú skupinu do zavedenej siete z dôvodu nedostatku ochoty a nedostatočných zdrojov. Respondenti vyzývajú na podporu zo strany EÚ pre pozdvihnutie povedomia v členských štátoch ohľadom potreby investovania do celoživotného vzdelávania a viac transparentných a stálych systémov financovania, ktoré môžu priniesť aktérom VD konkrétnu podporu..



VII. ŠPANIELSKO

a) KONTEXT A PRIORITY POSKYTOVATEĽOV

Zo Španielska sme dostali šesť príspevkov: z dvoch asociácií vzdelávania dospelých, ktoré sú zároveň členmi EAEA (ACEFIR a FACEPA), z centra vzdelávania dospelých zo stredného Španielska (CEPA 'Castillo de Consuegra'), z konzultačnej spoločnosti zaoberajúcej sa vzdelávaním (Grupo EQ5) a z nadácie s názvom Fundación CV Pacto Empleo.

Rozhovor poskytli dvaja členovia EAEA.

Ako hlavnú výzvu pre sektor vzdelávania dospelých respondenti uvádzajú nedostatočnú konzistenciu vo finančnej a štrukturálnej podpore od tvorcov politik. „Vzdelávanie dospelých nie je považované za prioritu,“ uvádza jeden z opýtaných.

Organizácie sú nútené pracovať s dobrovoľníkmi, aby zabezpečili kontinuitu svojich činností, čo nie je prijateľné s ohľadom na ich hodnotu, a niekedy to aj zhoršuje kvalitu služieb, ktoré chcú ponúkať. Navyše, ako uvádza jeden z respondentov: „Finančnú situáciu poskytovateľov ešte viac zhoršila hospodárska kríza.“

Ďalším problémom pre zainteresované strany VD je absencia jasnej definície vzdelávania dospelých. „Potrebujeme jasné zadefinovanie, aby tvorcovia politik mohli naplánovať stratégiu, ktorá je koherentná so sektorom,“ upozorňuje jeden z opýtaných.

Španielski respondenti uvádzajú nasledovné priority:

- Definícia koncepcie a uznanie
- Základné zručnosti
- Odborná príprava školiteľov a profesionalizácia pracovníkov
- Občianska výchova a účasť v spoločnosti
- Demokraticizácia sektora

„Študenti a účastníci by mali byť schopní vyjadriť svoje názory a návrhy na zlepšenie kurzov a inštitúcií vzdelávania dospelých, a taktiež by mali byť zapojení do obhajoby práce inštitúcií VD,“ uvádza zástupca z FACEPA.

b) PROGRAM VZDELÁVANIA DOSPELÝCH A JEHO IMPLEMENTÁCIA

Štyria zo šiestich respondentov uvádzajú, že sú oboznámení s iniciatívou Európskej komisie. Polovica z tých, ktorí sú oboznámení s iniciatívou EK, sú členovia EAEA (ACEFIR a FACEPA). Obaja sa dozvedeli o iniciatíve prostredníctvom EAEA a ďalších on-line zdrojov, ale len zástupca ACEFIR vie, kto je španielsky národný koordinátor. Dvaja respondenti uvádzajú, že boli zapojení do implementácie programu.

Nebolo to však v prípade ACEFIR a FACEPA a ich príslušných sietí: „Sme zapojení do mnohých sietí a v neustálom kontakte s hlavnými zainteresovanými stranami, ale nikto, koho poznáme, nám nehovoril nič o zapojení do takej iniciatívy,“ uvádza jeden z opýtaných. Napriek tomu sú ľudia presvedčení, že táto iniciatíva má potenciálny prínos, a to najmä ohľadom pozdvihnutia povedomia o vzdelávaní dospelých.

Čo sa týka budúcich mandátov, respondenti si prajú viac informácií a zapojenie do plánovania a implementácie aktivít. Okrem toho navrhujú pre budúcnosť konkrétnejší a otvorenejší prístup, čo znamená, že pri rozhodovaní o implementácii

aktivít budú vzatí do úvahy študenti a ich potreby. Čo sa týka poskytovateľov VD a občianskej spoločnosti, jeden navrhuje zvýšenie činností, a to najmä tých, ktoré umožňujú vzájomnú výmenu skúseností a poznatkov a podporujú spoluprácu s ďalšími európskymi štátmi (pozri nižšie).

Niektorí respondenti zdôrazňujú skutočnosť, že menovanie štátnej inštitúcie za koordinátora je trochu rozporuplné, pretože vzdelávanie v Španielsku je riadené na regionálnej úrovni.

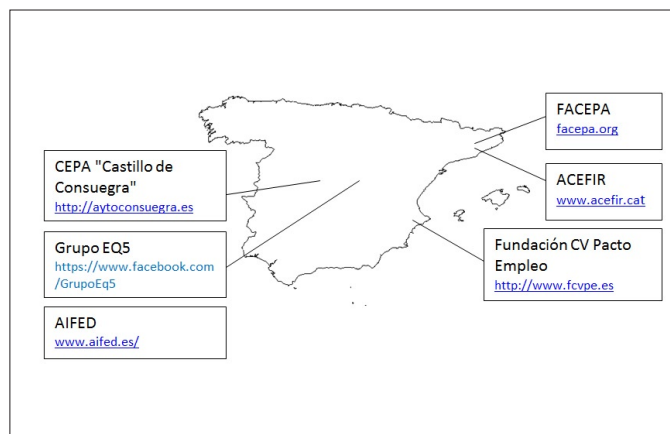
c) SPOLUPRÁCA

Niekoľkí respondenti sú zapojení do národnej a medzinárodnej spolupráce, najmä prostredníctvom európskych projektov a financovania. „Vôbec nevieme, čo sa deje v ostatných španielskych regiónoch a na centrálnej úrovni existuje len zriedkavé alebo žiadne organizované štruktúrované príležitosti¹⁷ pre vzájomnú výmenu,“ uvádza zástupca ACEFIR. Za hlavné dôvody tejto situácie považujú priveľa byrokracie a nedostatok zdrojov.

Všetci respondenti sú za podporu spolupráce v rámci štátu a v rámci regiónu. „Keby sme mohli spolupracovať, mali by sme možnosť zmeniť niečo k lepšiemu a získali by sme väčší vplyv na blaho spoločnosti,“ uvádza jeden z opýtaných.

Ako témy možnej spolupráce navrhujú nasledovné:

- Demokracia, účasť a posilnenie
- Rovnosť a sociálne začlenenie
- Migrácia a kultúrne a jazykové menšiny
- Základné zručnosti
- Odborná príprava školiteľov
- IKT
- Nezamestnanosť (najmä medzi mladými ľuďmi)



¹⁷ Opýtaný odkazuje na intranet, ktorý majú k dispozícii poskytovatelia a umožňuje im udržiavať vzájomný kontakt.

VIII. TURECKO

a) KONTEXT A PRIORITY POSKYTOVATEĽOV

Z Turecka sme dostali tri príspevky: jeden od Nilgun Sonez z Centra vzdelávania dospelých Sile (SAEC), druhý od Arzu Ozyol, Hydra project and Consulting Co. (člen EAEA), a tretí od Gulbin Okur z Únie obchodnej a remeselnej komory Bursa.

Čo sa týka občianskej spoločnosti, respondenti poskytli protikladné názory: zástupkyňa centra VD si myslí, že občianska spoločnosť nie je podporovaná na národnej úrovni (obzvlášť zo strany ministerstva) a ani nepodporuje jej každodennú prácu, zatiaľ čo zástupca únie je presvedčený, že jeho práci pomáha.

Poskytovatelia sa snažia spolupracovať v rámci štátu s cieľom kompenzovať tieto nedostatky. Zástupkyňa centra VD si však myslí, že v rámci spolupráce stále existuje veľa priestoru na zlepšenie.

Ako priority pre sektor VD v Turecku uvádzajú nasledovné:

- Odborná príprava škooliteľov
- Vzájomná výmena osvedčených postupov a inovatívnych metodológií v rámci štátu a medzi rôznymi štátmi
- Pozdvihnutie povedomia prostredníctvom festivalov a výstav

b) PROGRAM VZDELÁVANIA DOSPELÝCH A JEHO IMPLEMENTÁCIA

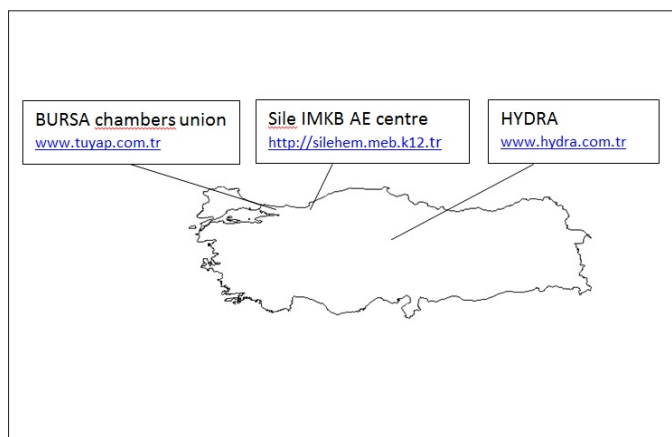
Jeden z troch respondentov je oboznámený s iniciatívou Európskej komisie a vie, kto je národný koordinátor. Zástupca Únie obchodnej a remeselnej komory v Burse uvádza, že o implementácii programu sa dozvedel prostredníctvom webovej stránky Európskej komisie, keď hľadal iné informácie. Myslí si, že implementácia programu má pozitívny dopad, pretože zvyšuje povedomie o stratégiách vzdelávania dospelých medzi tými organizáciami, ktoré o ňom predtým nevedeli. Navyše umožňuje národnému koordinátorovi zmapovať poskytovateľov v rámci štátu a vytvoriť sieť vzdelávania dospelých.

Pre budúce mandáty však navrhujú lepšiu komunikáciu a zapojenie zainteresovaných strán vzdelávania dospelých: „Pracujem v oblasti vzdelávania dospelých už 10 rokov vrátane siete na lokálnej, národnej a medzinárodnej úrovni, no o tomto programe som nevedel nič a dozvedel som sa o ňom až vtedy, keď som hľadal informácie k inému projektu“ - TK2. Ďalším návrhom pre budúce mandáty je podpora vzájomnej výmeny postupov a metodológií medzi tureckými poskytovateľmi a medzi nimi a poskytovateľmi z ďalších štátov.

c) SPOLUPRÁCA

Všetci respondenti považujú spoluprácu medzi občianskou spoločnosťou v rámci štátu a v rámci regiónu za potenciálne veľmi zaujímavú. Témy navrhované pre túto spoluprácu sú nasledovné:

- Spolupráca a vzájomná výmena medzi poskytovateľmi a občianskou spoločnosťou
- Udržateľnosť
- Profesionalizácia
- Podnikanie a posilnenie



4. Záver

I. HLAVNÉ ODKAZY

Keďže zhrnúť komplexné a rôznorodé údaje uvedené v analýze jednotlivých štátov je značne problematické, účelom tejto kapitoly je priniesť hlavné odkazy, ktoré poskytli respondenti prieskumu RENEWAL a niekoľko predbežných návrhov pre budúce mandáty implementácie programu.

1. Vedomosť o európskom programe vzdelávania dospelých

Väčšina respondentov prieskumu uvádza, že sú oboznámení s programom. Keď porovnáme dva predmetné regióny, južná Európa je na tom o niečo lepšie, čo sa týka vedomosti o programe. Hoci prevaha ľudí, ktorí o programe vedia, je fakt, nie sme si istí o približne 20% respondentov, pretože hovoria o európskych politikách vzdelávania dospelých všeobecne alebo o európskom financovaní projektov alebo platforme EPALE v rozšírených otázkach (silné a slabé stránky iniciatívy).

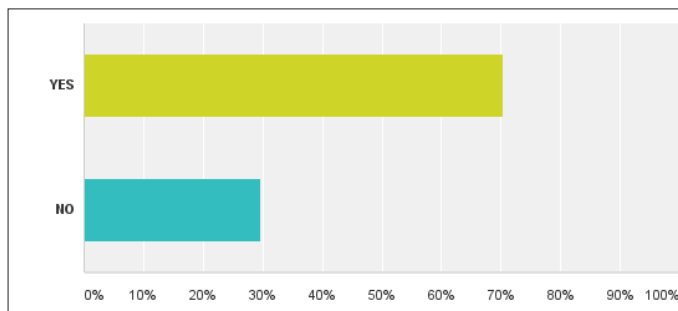
Graf 1: Všetci respondenti

Graf 2: Stredná a východná Európa

Graf 3: Južná Európa

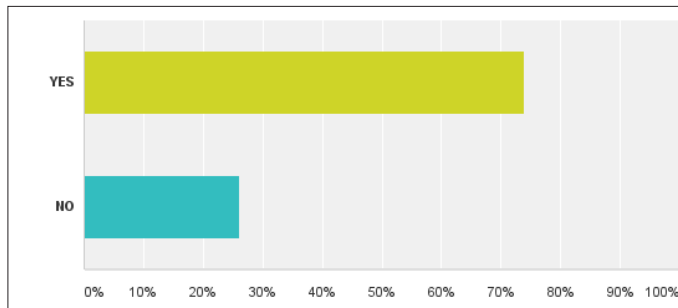
Q7 Počuli ste už o európskom programe vzdelávania dospelých?

Odpovedalo: 81 Neodpovedalo: 2



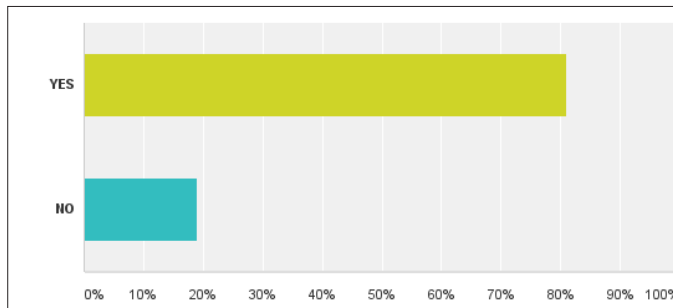
Q7 Počuli ste už o európskom programe vzdelávania dospelých?

Odpovedalo: 123 Neodpovedalo: 6



Q7 Počuli ste už o európskom programe vzdelávania dospelých?

Odpovedalo: 42 Neodpovedalo: 1



II. Pozitívny charakter iniciatívy

Respondenti sú všeobecne presvedčení, že program prináša pozitívny rozvoj. Nie je však vždy jasné, či respondenti hovoria o konkrétnych a skutočných prínosoch alebo potenciálnych a hypotetických prínosoch.

Je tu aj istý počet respondentov, ktorí uvádzajú, že podľa nich je program hodnotný, hoci s ním neboli oboznámení. V tomto zmysle spomenieme nasledujúci citát¹⁸: „Z dôvodu nízkej účasti vo vzdelávaní dospelých a slabom povedomí o ňom je akékoľvek opatrenie, ktoré sektoru pomôže, potenciálne dobré a pomôže zlepšiť život občanov.“

V niektorých štátoch vyjadrili potrebu zlepšenia implementácie programu, pretože ľudia oboznámení s programom sú presvedčení, že nesplnil ich očakávania v zmysle výsledkov a dopadu.

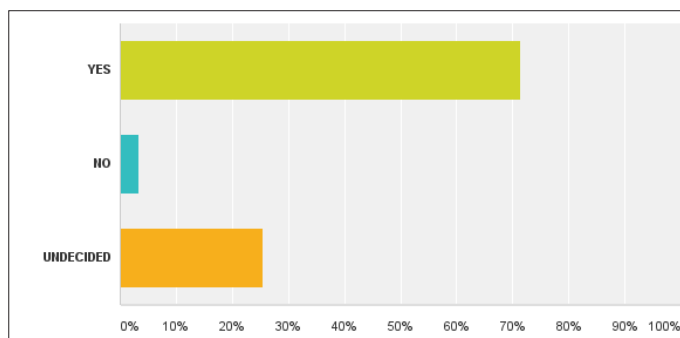
Graf 4: Všetci respondenti

Graf 5: Stredná a východná Európa

Graf 6: Južná Európa

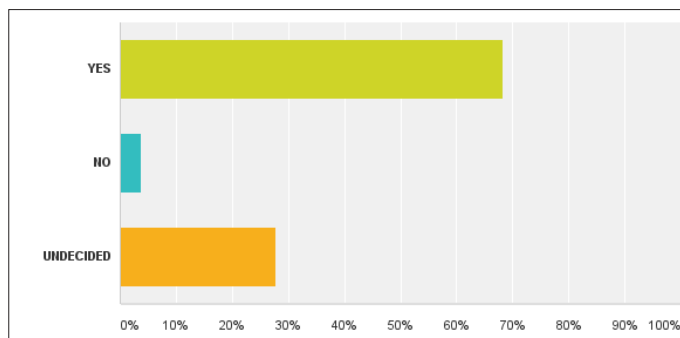
Q9 Myslíte, že program je prospešný pre sektor vzdelávania dospelých vo vašom štáte?

Odpovedalo: 122 Neodpovedalo: 7



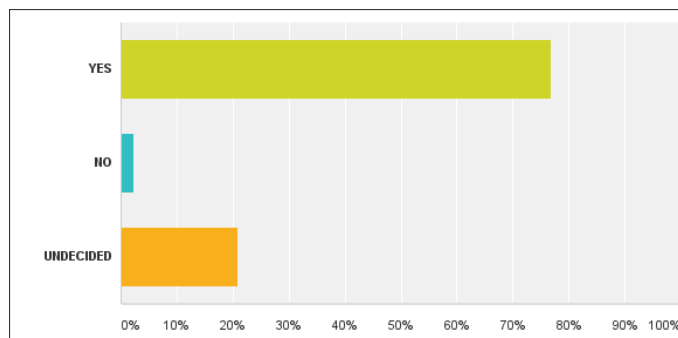
Q9 Myslíte, že program je prospešný pre sektor vzdelávania dospelých vo vašom štáte?

Odpovedalo: 79 Neodpovedalo: 4



Q9 Myslíte, že program je prospešný pre sektor vzdelávania dospelých vo vašom štáte?

Odpovedalo: 43 Neodpovedalo: 0



¹⁸ Grécki respondenti – viac na str. 33-34

III. Vedomosť o národných koordinátoroch

50% z celkového počtu respondentov vie, kto je ich národný koordinátor. Medzi dvomi predmetnými regiónmi je však značný rozdiel¹⁹: v južnej Európe respondenti častejšie uvádzali, že poznajú osobu alebo organizáciu zodpovednú za implementáciu programu vo svojom štáte. Je však potrebné spomenúť, že na základe rozhovorov sme zistili, že len niekoľko z tých, čo poznajú národného koordinátora, s ním malo aj priamy kontakt.

Tieto poznatky od obmedzeného počtu respondentov sú rozšírené o otázku ohľadom zdroja informácií o programe. Väčšina respondentov prieskumu sa o programe dozvedela prostredníctvom on-line zdrojov a vďaka EAEA.

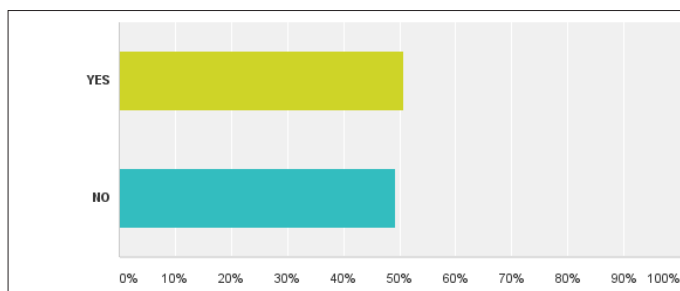
Graf 7: Všetci respondenti

Graf 8: Stredná a východná Európa

Graf 9: Južná Európa

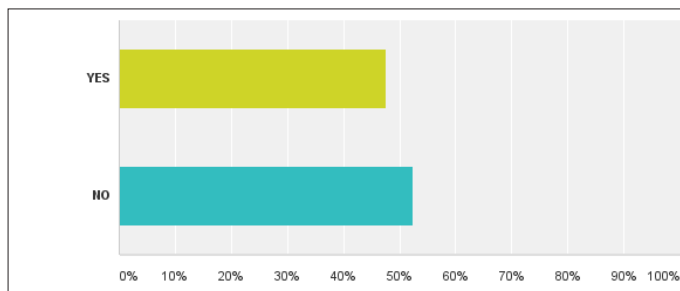
Q10 Viete, kto je váš národný koordinátor?

Odpovedalo: 122 Neodpovedalo: 7



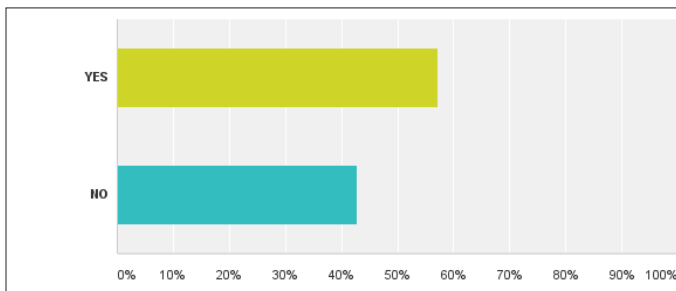
Q10 Viete, kto je váš národný koordinátor?

Odpovedalo: 80 Neodpovedalo: 3



Q10 Viete, kto je váš národný koordinátor?

Odpovedalo: 42 Neodpovedalo: 1



¹⁹ Graf 8 a 9

IV. Zapojenie do implementácie programu

Čo sa týka zapojenia poskytovateľov VD a občianskej spoločnosti do implementácie programu, väčšina respondentov uvádza, že nemali možnosť zúčastniť sa. Častejšie to uvádzali respondenti v stredovýchodnej Európe, čo však môže byť dôsledkom ich vyššieho počtu.

Zapojenie občianskej spoločnosti je obzvlášť na nízkej úrovni v počiatočnej fáze plánovania a podpory aktivít. Niektorí národní zástupcovia občianskej spoločnosti zo sektora sa sťažujú, že neboli aktívne zapojení do organizácie aktivít ako workshopy a konferencie, na ktoré boli pozvaní. A to je v rozpore s textom uznesenia Rady, ktorým bol program prijatý²⁰: „Rada Európskej únie (...) vyzýva členské štáty, aby zabezpečili účinnú spoluprácu s príslušnými ministerstvami a zainteresovanými stranami, sociálnymi partnermi, podnikmi, príslušnými mimovládnyimi organizáciami a občianskymi organizáciami, s cieľom zlepšiť súdržnosť medzi politikami vzdelávania dospelých a širšími sociálno-ekonomickými politikami.“

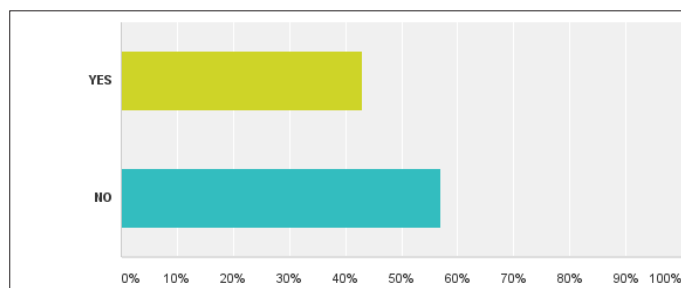
Graf 10: Všetci respondenti

Graf 11: Stredná a východná Európa

Graf 12: Južná Európa

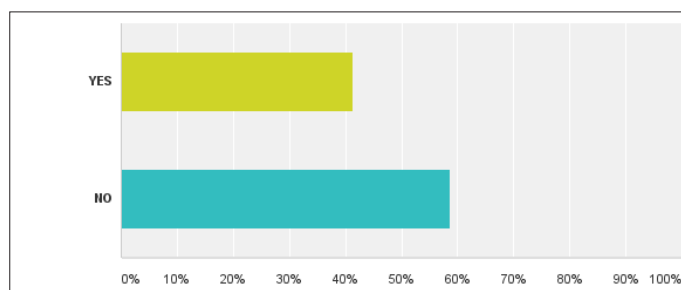
Q11 Boli ste zapojení do aktivít programu vzdelávania dospelých?

Odpovedalo: 123 Neodpovedalo: 6



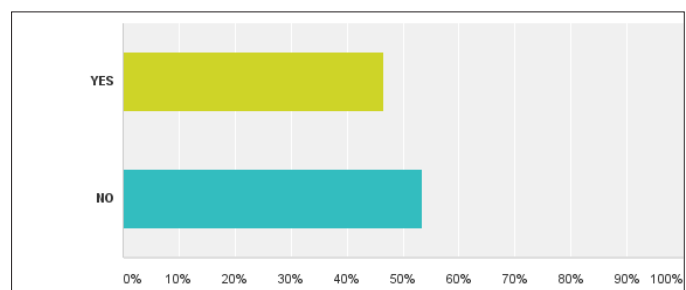
Q11 Boli ste zapojení do aktivít programu vzdelávania dospelých?

Odpovedalo: 80 Neodpovedalo: 3



Q11 Boli ste zapojení do aktivít programu vzdelávania dospelých?

Odpovedalo: 43 Neodpovedalo: 0



²⁰Uznesenie Rady 2011/C 372/01: Uznesenie o obnovenom európskom programe vzdelávania dospelých. Úradný vestník Európskej únie C372 zo dňa 20.12.2011

v. Spolupráca občianskej spoločnosti v rámci jednotlivých štátov a v rámci regiónu

Ďalším cieľom projektu RENEWAL je podporiť spoluprácu medzi zainteresovanými stranami v rámci dvoch predmetných regiónov. Tomuto zámeru sme venovali tri otázky a širší prieskum sme realizovali prostredníctvom rozhovorov. Respondenti bez ohľadu na to, odkiaľ sú, sa všeobecne veľmi zaujímajú o spoluprácu s občianskou spoločnosťou. Z grafu 14 možno vyčítať menší skepticizmus ohľadom tejto spolupráce. Čo sa týka existujúcich sietí a spolupráce, z prieskumu jasne vyplýva, že ľudia z južnej Európy sú o niečo viac zapojení v porovnaní so stredovýchodnou Európou (65% proti 55%). Všeobecne však respondenti uvádzajú, že tieto formy spolupráce sú zavedené nie v rámci štátu alebo regiónu, ale s ďalšími európskymi zainteresovanými stranami (buď európska občianska spoločnosť alebo projektoví partneri).

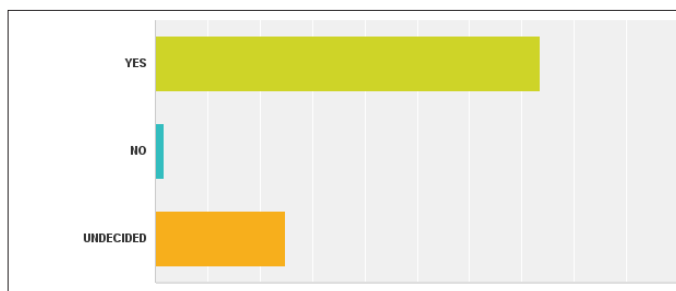
Graf 13: Všetci respondenti

Graf 14: Stredná a východná Európa

Graf 15: Južná Európa

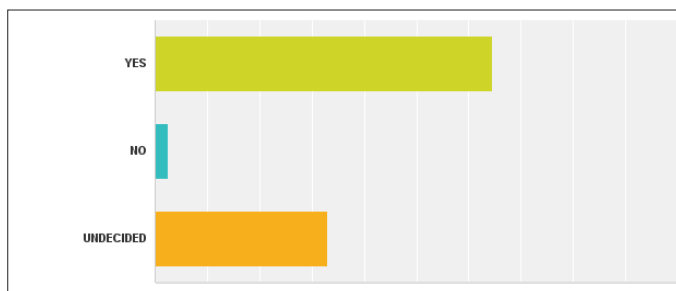
Q17 Zaujíma vás podpora spolupráce občianskej spoločnosti v rámci vášho štátu / regiónu?

Odpovedalo: 121 Neodpovedalo: 8



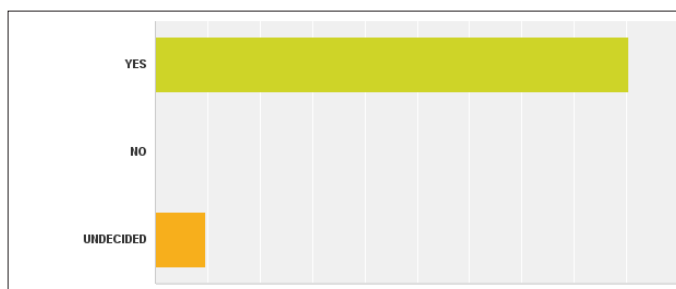
Q17 Zaujíma vás podpora spolupráce občianskej spoločnosti v rámci vášho štátu / regiónu?

Odpovedalo: 79 Neodpovedalo: 4



Q17 Zaujíma vás podpora spolupráce občianskej spoločnosti v rámci vášho štátu / regiónu?

Odpovedalo: 42 Neodpovedalo: 1



Pokiaľ ide o témy tejto spolupráce, nižšie uvádzame zoznam s preferenciami rozdelený podľa regiónov a podľa štátov.

STREDOVÝCHODNÝ REGIÓN

- Kampane na pozdvižnutie povedomia, týždne celoživotného vzdelávania, účasť (HU, SI, RO, PL, BG)
- Slabá situácia občianskej spoločnosti, nedostatok podpory, vytvorenie skutočného dialógu s tvorcami politik, partnerstvo, spolupráca medzi sektormi (HU, RO, Six2, PL, BG, HR, SK)
- Príležitosti pre seniorov (HU, SI, CZ, PL, BG)
- Základné zručnosti (HUx2, RO, SI, CZ)
- Kvalita (HU, RO, CZ, HR)
- Profesionalizácia a odborná príprava školiteľov (RO, SI, PL, SK)
- Občianska výchova (HU, RO, SI)
- Rozdiely medzi priemyselnými a vidieckymi oblasťami (HUx2, RO)
- Financovanie a udržateľnosť (HU, CZ, RO)

JUŽNÝ REGIÓN

- Profesionalizácia a odborná príprava školiteľov (CY, TK, IT, ESx2, PTx2, FR)
- Spolupráca, vzájomná výmena metodológií a strategické plánovanie (CY, TK, ES, IT, PTx4, FR)
- Financovanie, udržateľnosť a občianska spoločnosť (FR, Hex2, IT, ES, PTx2)
- Občianska výchova (FR, Hex2, ESx2)
- Zvýšenie účasti a povedomia (MT, TK, HE, PT)
- Uznávanie a validácia kompetencií (CY, HE, IT, PT)
- Migrácia a medzikultúrne vzdelávanie (ES)
- Jazyk pre spoluprácu a mobilitu študentov (FR)
- Language for cooperation and mobility of learners (FR)

II. ĎALŠIE KROKY

Ďalšími výsledkami projektu RENEWAL sú dve regionálne stretnutia²¹, ktoré majú za cieľ podporiť vzájomnú výmenu a diskusiu o európskom programe a jeho implementácii v regiónoch a podporiť spoluprácu medzi vládnymi aktérmi a občianskou spoločnosťou.

Stretnutia, ktoré sú organizované dvomi partnermi projektu RENEWAL, sú zamerané na poskytovateľov vzdelávania dospelých, zástupcov občianskej spoločnosti a Európskej komisie, ako aj národných koordinátorov.

Táto správa bude uvedená na spomínaných stretnutiach a bude tvoriť základ národnej a medzinárodnej vzájomnej výmeny a reflexie. Spätná väzba a odporúčania budú následne zahrnuté do dvoch regionálnych správ, ktoré zhrnú hlavné výstupy a návrhy zo stretnutí a budú sa sústreďovať na odkazy a odporúčania pre Európsku komisiu a národných koordinátorov.



²¹ Stredná a východná Európa: Bratislava, 15-16 októbra 2014

Južná Európa, 23-24 októbra 2014

<http://www.eaea.org/en/projects/eaea-coordinated-projects/renewal/regionalmeetings.html>

